УзССР Давлат ...
Йил ...
Гос. книжная палата УзССР
Книжная палата

Тошкент оқшоми

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 120 (8. 318) ◆ 1993 йил ◆ 7 июль, чоршанба ◆ Нархи 10 сўм.

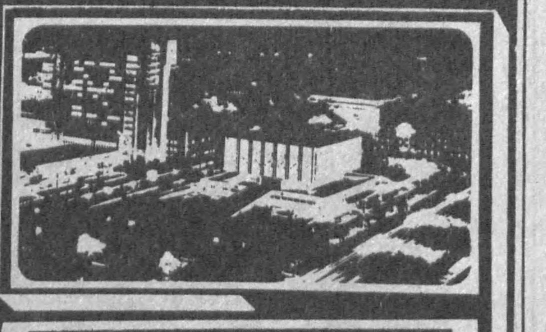

КЕНГАШ ИШ БОШЛАДИ

Онадўлу агентлигининг хабар беришича, Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Туркиянинг Истанбул шаҳрига келди. Бу ерда 6 июль куни иқтисодий ҳамкорлик ташкилоти (ИҲТ)нинг олий даражадаги кенгаши иш бошлади. Кенгаш очилишида сўзга чиққан Туркия Президенти Сулаймон Демирэл бу халқаро ташкилотга аъзо бўлган мамлакатлар ўртасидаги савдо-иқтисодий алоқаларни ҳар томонлама кенгайтириш ва ўзаро ёрдам шу куннинг бош масаласи эканлигини таъкидлаб ўтди. Шунингдек, у иқтисодий ҳамкорлик ташкилотига кейинги пайтда аъзо бўлган мамлакатларни табриклаб, янги давлатлар — Ўзбекистон, Озарбайжон, Қозоғистон, Қирғизистон, Тожикистон ва Туркманистоннинг ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан мустаҳкамланишига асосий эътиборни қаратиш зарурлигини айтди.

Истанбул учрашуви кун тартибида ИҲТга аъзо бўлган давлатлар иқтисодиётига сармоя сарфлашни кўпайтириш, барча турдаги алоқалар ва йўллардан, шу жумладан темир йўл ва ҳаво транспортидан кенг фойдаланиш, савдо-сотиқда бирбирлари учун қулай шароитлар яратиш, сармоялар ва ишчи кучининг эркин ҳаракатини таъминлаш каби масалалар бор.

(ЎзА).

* *ХДП ташкилотларида*

МИЛЛИЙ МАФКУРАГА БАҒИШЛАНДИ

КУНИ кеча Сергели туман кенгашида миллий мафкура мавзусида давра суҳбати бўлиб ўтди. Унда туман ҳудудидаги корхона раҳбарлари, бошланғич партия ташкилоти котиблари, маҳалла комитетлари, хотин-қизлар кенгашлари раислари, шунингдек, ҳоким ўринбосари Шорасул Шораҳмедов қатнашди.

Йиғилишни туман кенгашининг котиби Жалолиддин Мусамуҳамедов очди. У ўз сўзида, Мустақил Ўзбекистоннинг миллий мафкураси бўлиши лозимлигини алоҳида таъкидлади ва иқтисод дорилфунуни профессори, тарихчи олим Маҳмуджон Содиқовга сўз берди. Шундан сўнг республика «Наврўз» хайрия жамғармаси раиси Дадахон Ёқубов, «Саодат» журнали муҳаррирининг ўринбосари Эшқобил Шукуров, «Яккасарой» маҳалла комитетининг раиси, Ўзбекистон халқ артисти Ориф Алимаҳсумовлар миллий мафкура ҳақида ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришди ва давра суҳбати қатнашчиларининг саволларига жавоб беришди.

Машкура МИРЗАМУҲАМЕДОВА.

ИҚТИДОРЛИ БОЛАЛАР ДАРГОҲИ

Таълимнинг истиқболли тармоқларига бўлган талаб ортиб бормоқда. Ўқувчи ёшларга ҳар томонлама пухта билим беришда лицейларнинг аҳамияти катта. Шу сабабли ҳам республикамизда бундай ўқув даргоҳлари сони тобора кўпайиб бормоқда.

Ўтган ўқув йилида республикамизнинг ўнга яқин шаҳрида лицейлар очилган эди. Шулардан Ўзбекистон—Туркия ўғил болалар ўқув даргоҳлари алоҳида эътиборга лойиқдир.

Уларда мактабларнинг олтинчи ва саккизинчи синфларини тугатган ўғил болалар таҳсил кўрмоқдалар. Бу ерда толиби илмлар учун қатор қулайликлар яратиб берилган. Тест синовларидан муваффақиятли ўтиб, ўқишга қабул қилинган иқтидорли болалар ўзбек, инглиз ва турк тилларини чуқур ўрганиб, ўз билим ва иқтидор салоҳиятларини намоён этмоқдалар.

Бу ерда физика, математика, кимё фанлари инглиз тилида ўқиб ўргатиляпти. Бу эса лицейни битирган иқтидорли толиби илмларнинг жаҳоннинг истаган олий ўқув юртига киришлари учун қулайлик туғдиради.

Бундай лицейларнинг истиқболи катта эканлиги инобатга олиниб, яна 15 та ана шундай ўқув даргоҳини очиш режалаштириб қўйилди.

Воҳид ВАЛИЕВ.

МАҚСАД—ТИЛ ЎРГАНИШ

БУГУНГИ кунда республикамизда хорижий тилларни ўрганишга бўлган қизиқиш ортиб бормоқда. Ўзбекистонда чет тиллар бўйича махсус марказларнинг очилаётгани ҳам бу фикрни тасдиқлаб турибди.

Тошкентда француз тилини ўрганиш ва кенг тарғиб қилиш мақсадида ташкил этилган марказ фаолияти ҳам жонланиб кетди. Республика ўқитувчилар уйида яқинда уюштирилган француз тили ўқитувчиларининг бир ҳафталик семинарларида кўп масалалар кўриб чиқилди. Ушбу йиғинда Франциядан келган тил мутахассислари ҳам фаоллик кўрсатиб, Тошкентдаги мактаблар француз тили ўқитувчиларига ўзларининг фойдали маслаҳатларини бердилар.

Ушбу марказ орттираётган бой тажрибалар бошқа тиллар бўйича марказларни ташкил этиш учун йўл очиб бермоқда. Эндиликда бундай тарғибот ва ўқув методик даргоҳини турк тили бўйича ҳам очишга киришилди. Ўзбекистон республикаси Халқ таълими вазирлиги йўли билан турк тилини ўрганиш марказини рўёбга чиқариш тадбирлари кўрилмоқда.

Анвар АЛИБОЕВ.

* *Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг икки йиллиги олдидан*

ҚУТЛУҒ БАЙРАМ ТАРАДДУДИ

6 июль куни Тошкентда Ўзбекистон Республикаси мустақиллиги кунининг икки йиллигини тантанали нишонлашга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш ташкилий комитетининг мажлиси бўлди. Уни республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари, ташкилий комитет раиси И. Жўрабеков бошқарди.

Мажлисда байрамга тайёргарлик ва ўтказиш билан боғлиқ масалалар муҳокама қилинди, ташкилий комитет аъзоларининг вазифалари белгилаб олинди. Республика пойтахтида ўрнатилажак Амир Темур ва Мирзо Улуғбек ҳайкаллари лойиҳалари юзасидан фикр-мулоҳазалар билдирилди.

Тошкент шаҳар ҳокими А. Фозилбеков, Ўзбекистон Маданият ишлари вазири Э. Ҳайитбоев, республика Вазирлар Маҳкамаси бўлим мудири Ю. Шодиметов, Тошкент шаҳар ҳокими муовини Ш. Жалилов, ҳайкалтарошлар Я. Шапиро, А. Раҳматуллаев, режиссёр Р. Ҳамидов ана шу масалалар юзасидан ахборот берди.

Мажлисда тегишли вазирлик ва идораларга мустақиллик майдонида ўтказиладиган байрам тадбирларининг мукаммал дастурини ўн кун ичида ишлаб чиқиб, ташкилий комитет тасдиғига тақдим этиш топширилди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раисининг ўринбосари Б. Бугров, Республика Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев, Ўзбекистон Президентининг Давлат маслаҳатчиси У. Азимов қатнашди.

(ЎзА).

ТЎЙГА МУНОСИБ ТЎЁНА

Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг икки йиллик тантанасини нишонлашга «Учқун» тўқимачилик ва атторлик ишлаб чиқариш бирлашмаси меҳнаткашлари ҳам катта тайёргарлик кўрмоқдалар. Шу муносабат билан корхонада меҳнат беллашувлари ҳам бошланиб кетди.

— Тўйга тўёна билан бориш жамоамиз учун одат тусига айланиб қолган, — дейди корхона иқтисодий масалалар бўйича директор ўринбосари Аваз Муҳитдинов. — Шунинг учун ҳам мустақиллигимизнинг икки йиллик тўйини меҳнатда самарали ютуқларни қўлга киритган ҳолда кутиб олмоқчимиз. Тўйга тўёна сифатида бир неча янги турдаги маҳсулотлар ишлаб чиқарамиз. Булар «Учқун» тамғаси туширилган эркаклар галстуги, сочиқчалар, дастурхон ва бошқа шунга ўхшаш маҳсулотлардан иборатдир.

Ҳозирги кунда корхонамизда 100 турдан ортиқ маҳсулот ишлаб чиқарилмоқда. Айниқса, уларнинг сифатлилиги харидорларни қизиқтирмоқда. Ўтган олти ойлик режамизни 110 фоизга адо этдик. Мўлжалдаги 1 миллиард 218 миллион сўмлик ўрнига 1 миллиард 342 миллион сўмлик маҳсулот тайёрладик.

Юбилей тантаналарини нишонланадиган учинчи чоракда 400 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаришни кўзда тутганмиз. Ўйлаймизки, юксак меҳнат ютуқларимиз мустақил Ўзбекистонимизнинг иқтисодий равнақи учун корхонамиз аҳлининг қўшган муносиб ҳиссаси бўлади.

Гулзода МАМБЕТОВА.

«Юлдуз» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг тикув цехи корхонадаги энг илғор ва етакчи цехлардан бири ҳисобланади. Чунки бу ерда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг турлари, бичимлари замонавий талабларга мос равишда доимо янгиланиб туради. Асосий эътибор эса чиқариладиган маҳсулотнинг сифатига қаратилади. Республикамиз Мустақиллигининг икки йиллиги арафасида бу цех пешқадамлари жонбозлик кўрсатишмоқда.

Андрей Пишненко сурати.

«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ» САҲНАДА

Шайхонтоҳур район маданият уйи қошида Ўзбекистон халқ артисти Коммуна Исмоилова, бастакор ва хонанда Неъматжон Қулабдуллаев, мусиқа раҳбари Салоҳиддин Тўхтасиновлар ташаббуси билан ташкил этилган «Ўзбекистон овози» фольклор — этнографик даста туман ва шаҳар корхона ва ташкилотларида, маданият уйлари саҳналарида ва маҳалла клубларида ўзларининг ранг-баранг концерт дастурлари билан кўпчиликнинг олқишига сазовор бўлмоқдалар. Миллатимизнинг бой халқ оғзаки ижоди, ўлан ва лапарлари, миллий урф-одатлари намойиш этилаётган дастурлар барча жойларда зўр қизиқиш билан кутиб олинмоқда. Миллий қадриятларимизни тиклаш, ота-боболаримиз қолдирган маданий меросни ёшлар ўртасида кенг тарғиб этиш, уларга бу меросни нақадар қадрли эканлигини, бунда ота-боболаримиз орзу-умидлари, тилак ва истаклари бугунгидай озод кунларга интилиш ҳисси мужассам эканлигини саҳнада намойиш этишни даста жамоаси ўз олдига мақсад этиб қўйган. Даста иштирокчилари доимо изланишда. Уларнинг репертуарида Фарғонача тўй, Наманган ёр-ёри, Андижонча айтишувлар, Сурхон воҳасининг ўланлари ва бошқа кўплаб қизиқарли томошалар тайёрланганки, бу дастурлар нафақат томошабоплилиги, балки ноёб санъат намунаси сифатида ҳам қадрлидир. Даста қатнашчиларидан Дадамирза Муродов, Ҳотам Қосимов, Озода Исроилова, Шарифа Юсупова, Онабиби Аҳмедова, Қумри Қодирова, Розия Қурбонова ва бошқа кўплаб бу санъат иштиёқмандлари бўш вақтларини доимо бирга ўтказадилар. Янги-янги куй ва қўшиқлар ўрганиб ўз мухлисларига тақдим этиш истаги, миллий санъатимизни қайта тиклаш ва авлодларга етказиш иштиёқи уларни бирлаштирди.

Шоҳбоз СИРОЖИДДИНОВ.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

● Ўзбекистон Конституциявий назорат комитети Республика меҳнат тўғрисидаги қонунлари кодексининг Ўзбекистон Конституциясига қай даражада мувофиқлиги ҳақидаги масалани кўриб чиқиб, тегишли қарор қабул қилди.

● Шоҳимардонда Ўзбекистон, Қирғизистон ва Тожикистон олти вилояти касаба уюшмаси вакилларининг бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялаш борасидаги тадбир ва тажрибалари муҳокама этилди.

● Бухоро вилоятининг «Денов», «Зарафшон», «Ўзбекистон», «Халқобод» жамоа хўжаликларида кам фойда бераётган чорвачилик фермалари жамоа хўжалиги тасарруфидан чиқарилди. Бу йил вилоятда жаъми 31 та чорвачилик фермасини хусусийлаштириш мўлжалланган.

● Андижонда 120 нафар ўғил бола таҳсил оладиган яна бир лицей ташкил этилди. У янги ўқув йилидан иш бошлайди.

● Жиззах вилоятининг Пахтакор туманида «Пахта» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси томонидан ишлаб чиқилган ғўза ва бошқа қишлоқ хўжалиги экинларини суғоришда сувдан тежаб-тергаб фойдаланиш технологиясига бағишланган илмий-амалий семинар бўлиб ўтди.

● Сурхондарё вилояти ҳокимлиги аҳоли турар жойларида ободонлаштириш, турмуш маданиятини ошириш кўрик-танловини эълон қилди. Бу танловда ғолиб чиққанлар учун 3 миллион, 2 миллион ва 1 миллион сўм миқдорида мукофот тикилган.

ҲАМДУСТЛИКДА

● Россия Президенти Борис Ельцин халқ депутатлари Свердлов ва Вологда вилоят кенгашларининг ўз минтақаларини республикага айлантириш тўғрисидаги қарорларини ўз вақтида қабул қилинмаган қарорлар деб баҳолади. У бу масалаларни конституциявий кенгашнинг навбатдаги босқичларида келишиб олиш учун бу қарорлар ижросини шу вилоят кенгашларининг ўзига тўхтаб туришни таклиф этди.

● Грузия давлатининг раҳбари Эдуард Шеварднадзе 6 июлдан эътиборан Абхазия мухтор республикасининг бутун ҳудудида ҳарбий ҳолат эълон қилди.

● Кечадан бошлаб Россия Марказий банкининг кўрсатмасига мувофиқ собиқ СССРнинг 1961—1991 йилларда чиқарилган 1, 3, 5, 10, 25, 50, 100, 200, 500, 1000 рубль қоғоз пулларини муомаладан олиш тадбири ўтказилмоқда. Ана шу эски нусхадаги пуллар муомаладан тўла олингунга қадар тўлов воситаси сифатида сақланиб қолади. Бу ерда гап собиқ СССР пуллари ўрнига муомалага тўла-тўкис Россия рублларини киритиш тўғрисида кетяпти.

● Ислоҳотлар коалицияси Россия халқ депутатлари съездини 20 июль куни чақиришни таклиф этди. Унда Россия янги конституциясини қабул қилиш масаласини кўриб чиқиш таклиф этилмоқда. Айни пайтда ушбу коалиция Россия Президентини мамлакат ҳукумати ичида ислоҳотларга жиддий хавф пайдо бўлганлиги тўғрисида огоҳлантирди.

● Бугун «ГКЧП иши» юзасидан тўхтаб қолган суд жараёни яна бошланади. Россия Олий Кенгаши 1991 йил август ойида давлат тўнтаришида айбланаётганлар адвокатларининг давлат айблови таркибини ўзгартириш тўғрисидаги талабини бажармаганлиги сабабли бу суд яна ўз ишини бошламоқда.

ХОРИЖДА

● Бугун Токиода етти тараққий этган давлат раҳбарларининг кенгаши ўз ишини бошлайди. Унга Россия Президенти Борис Ельцин ҳам таклиф этилган. АҚШ Президенти Билл Клинтон келажакда бу кенгаш аъзолари сонини Россия ҳисобига саккизта давлатга етказиш мумкинлиги тўғрисида баёнот берди.

● Ливия етакчиси Муаммар Каддафий ўз давлатининг АҚШ билан муносабатлари яхшиланса Америка билан 30 миллиард доллар миқдорида шартнома тузилиши мумкинлигини айтди.

● Украина Бош вазири Леонид Кучманинг Эстония ва Литвага расмий ташрифи бошланди. У бу Болтиқбўйи давлатлари билан иқтисодий ҳамкорликни кучайтириш масалаларини муҳокама этади.

● Массачусетс штати яқинидаги Кейпкот ярим ороли атрофида Америка ва Россия ҳарбий кемаларининг биргаликдаги машқлари ўтказилди.

● Нигерияда ушбу давлат ҳарбий ҳукуматининг 12 июнда ўтказилган Президент сайловлари натижаларини бекор қилиш тўғрисидаги қарорига норозилик ҳафталиги бошланди. Лагос шаҳрида бўлиб ўтган намойиш қатнашчилари бу сайловларда социал-демократик партиясининг номзоди Мошуд Абиолунинг ғолиб чиққанлигини тан олишни талаб этдилар.

Бугунги кун нафаси

ИШБИЛАРМОНЛАР МАҲОРАТ МАКТАБИ

РАҲБАР ходимлар ва мутахассислар малакасини ошириш республика институти негизида қатор маҳорат мактаблари фаолият кўрсатмоқда. Бозор иқтисодиёти шароити талаблари билан боғлиқ ҳолда ташкил этилган бундай билим даргоҳлари замон талабига жавоб бера оладиган малакали ишбилармонларни кўплаб тайёрлашга мўлжалланган.

Институтнинг бизнесменлар мактаби негизида янги очилган миллий университет ҳам ўз олдига талайгина мақсадларни қўйди. Бизнесменларга пухта билим ва малака беришга қаратилган ўқув дастурини ҳозирлашда Тошкент давлат иқтисодиёт университетининг бир гуруҳ етакчи олимлари фаоллик кўрсатдилар.

Эндиликда миллий университет броккерларнинг янги катта гуруҳини ўқитиш билан банд.

Айни вақтда ўқув даргоҳида референт-котиблар тайёрлаш ҳам йўлга қўйилди. Бунинг учун чет тилларни эгаллашга ҳам зўр берилади.

Бу ерда корхоналарни акционерлаштириш бўйича ҳам махсус машғулотлар жорий қилинди. Тингловчиларга дизайн ва бухгалтерлик ҳисоби асосидан ҳам маълумотлар берилмоқда.

Ваҳоб АКБАРОВ.

ТИНМАЙ ИЗЛАНИШМОҚДА

Кейинги бир йил ичида шаҳримизда йўловчиларга транспорт хизмати кўрсатиш бирмунча изга солинмоқда. Йўловчи транспорти борасидаги қатор муҳим муаммолар ижобий ҳал этилишига барча эътибор қаратилоқда. Қурилиш ва тиклаш ишлари ҳажми ҳам ортиб бораётир. Шу соҳанинг ишчи-хизматчиларини ижтимоий ҳимоялаш йўлида ҳам кўп ишлар қилинмоқда.

Аҳолига кўрсатилаётган транспорт хизматини янада яхшилаш, йўловчиларга қулайликлар муҳайё этиш мақсадида кўрилаётган чора-тадбирлар ўз самарасини бермоқда. Ўтган бир йил мобайнида 380 дан ортиқ янги автобуслар олинди. Трамвай вагонлари сони 43 тага кўпайди. Шунингдек, 28 та троллейбус, 17 та метро вагонлари келтирилди.

Транспорт воситалари учун эҳтиёт қисмлар тайёрлаш ва шу хусусда кўпроқ унумдорликка эришиб кам маблағ сарфлаш йўллари ҳам ўйлаб кўрилмоқда. Бунинг учун Тошкент шаҳар йўловчилар ташиш давлат уюшмаси мавжуд саноат корхоналари билан ҳамкорликда иш тутишни йўлга қўймоқдалар. Бунинг учун ўзаро шартномалар тузилди. Ана шундай корхоналар сафида «Тошкент трактор заводи», Тошкент қишлоқ хўжалик машинасозлиги, «Подъёмник», «Компрессор» ва «Фотон» ишлаб чиқариш бирлашмалари бор. Айни кунларда бу корхоналар қошида автомашиналар ва бошқа транспорт воситалари айрим эҳтиёт қисмлари тайёрланмоқда.

Бундан ташқари уюшма туманлар ҳокимликлари билан бамаслаҳат иш тутиб зарур бўлган ҳудудларда янги йўналишларни қуриб битказишни муқобил режа қилиб олдилар. Яъни, қисқа вақт мобайнида 9 километрлик троллейбус йўналиши фойдаланишга топширилди. 1-автокорхонанинг қайта тиклаш ишлари тугалланди.

Тошкент метрополитенида ер ости бунёдкорлик ишлари жадал давом эттирилмоқда. Биргина Юнусобод йўналишидаги қурилишда икки миллиард сўмликдан ортиқ маблағ ўзлаштирилди. «Ўзбекистон» электр депоси фойдаланишга топширилди.

Умуман олганда ҳозирги бозор иқтисодиётининг тақчилликларига қарамай Тошкент шаҳар йўловчилар ташиш транспорт корхоналари давлат уюшмасининг мутасаддилар ва тадбиркор ишбилармонлари хизмат маданиятини ошириш, йўловчи ташийдиган транспорт воситаларини янада кўпайтириш мақсадида тинмай изланишлар олиб боришмоқда.

Восит АЛИЕВ.

ТАҚДИРЛАНИШДИ

ҲОЗИРГИ вақтда жумҳуриятимиз раҳбарияти ёшларимизнинг ҳар томонлама етук мутахассислар бўлиб етишишлари учун барча имкониятларни яратишмоқда. Республикамиз Президенти И. А. Каримов имзолаган ижодкор ёшларнинг «Истеъдод» республика жамғармасини тузиш ҳақидаги фармони бу ғамхўрликнинг яққол намунасидир.

Мустақилликка эришган жумҳуриятимиз келажагини билимдон ва уддабурон ёшлар ҳал қилар экан, бу масалада қанча ғамхўрлик қилинса оз. Шу сабаб Низомий номли Тошкент Давлат педагогика олий билимгоҳида катта ишлар амалга оширилмоқда.

Яқинда институтда талабаларнинг 52-илмий-назарий анжумани бўлиб ўтди. Бу анжуманнинг ўтган йилгилардан фарқи шуки, унда талабалар билан биргаликда кўплаб йирик олимлар, институт раҳбарлари иштирок этди.

Анжуманнинг ялпи мажлисида учта талабанинг маърузаси тингланди. Айниқса 4-курс табиий жўғрофия факультети талабаси З. Қурбонованинг (илмий раҳбари доцент У. Позилхонов) «Бозор иқтисодиёти даврида иқтисодий танглик ва уни бартараф қилиш йўллари» деб аталган маърузаси кўпчилик олимларда катта қизиқиш туғдирди ва қизғин мунозараларга сабаб бўлди. «Аҳмад Яссавий ижодиётидаги тарбия», «Ўқувчиларни экологик тарбиялашнинг долзарб муаммолари» номли маърузалар ҳам кўпчиликнинг олқишига сазовор бўлди.

Уч кун давом этган анжуманда ҳозирги даврнинг энг долзарб муаммоларига, тарихимизда кам ўрганилган тасаввуф илмига, дин тарихи ва уни ўқитиш услубига, чет мамлакатлар тарихи, диёримиз тарихидаги аниқ фанлар ривожига, атроф-муҳитни асраш муаммоларига кенг эътибор берилди.

Албатта, ҳар бир қилинган меҳнат гарчи кичик бўлсада тақдирланса, келгусида яна яхшироқ меҳнат қилишга ҳаракат қилади.

М. ЛАФАСОВ,
А. ХИДИРОВ.

УЮШМА ҲИММАТИ

ВУГУНГИ кунда кўпгина болалар уйларида кўргазма заллари ишлаб турибди. Шаҳримиздаги 23-болалар уйида ҳам бундай томоша хонаси мавжуд.

Машҳур расмлар галереясини эслатувчи ушбу зал яқин орада бир неча янги картиналар ҳисобига бойиди. Бу ерга таниқли мўйқалам усталарининг ёшликни мадҳ этувчи полотнолари қўйилади. Бундан ташқари уларнинг орасида табиат тасвирини акс эттирувчи картиналар ҳам ўрин олган.

Вундай хайрли ишни амалга оширишни болалар уйлари ва интернатларининг собиқ тарбияланувчилари республика уюшмаси ўз зиммасига олди.

Мазкур уюшма яқинда болалар уйларига ёрдам сифатида уч юз минг сўм пул ажратган эди.

Анвар АЛИЕВ.

ДЕҲҚОНЛАРГА ҚУЛАЙЛИК

Кейинги пайтда шаҳримиздаги деҳқон бозорларини кенгайтириш ишларига эътибор кучайди, Чорсу, Олой бозорларидаги каби қурилишлар Қўйлиқ деҳқон бозорида ҳам бошланиб кетди. Албатта, бозорларга эътиборни қаратиш, сотувчига ҳам, харидорларга ҳам қулай савдо расталари қуриш орқали уни файзли қилишдир.

Маълумки, Қўйлиқ деҳқон бозори ҳар доим қишлоқ хўжалик маҳсулотлари, қуруқ ва ҳўл меваларнинг арзонлиги билан бошқа бозорларга нисбатан сезиларли фарқ қилади. Шунинг учун ҳам бу ер доимо гавжум.

Биз бу ерда бўлиб қурилишнинг бориши билан танишдик.

— Тошкент шаҳар ҳокимлигининг бозорларни ободонлаштириш қарорига асосан, Қўйлиқ деҳқон бозорини қайта қуриш кўзда тутилган эди. Шу муносабат билан қурилиш ишлари бошланиб кетди. 53 га яқин катта-кичик дўконлар бузилди, баъзилари бошқа ерга кўчирилди. 111 метр узунликдаги, 20 метр кенгликдаги бозорнинг савдо растаси қурилаяпти, — дейди биз билан суҳбатда Қўйлиқ деҳқон бозори директори Турсун ака Икромов.

Дарҳақиқат, 2-фирма қурувчилари бозор қурилишини жадал суръатларда олиб боряпти. Улар Ўзбекистон мустақиллигининг икки йиллиги нишонланадиган кун — 1 сентябрда янги бозорни фойдаланишга топширишни мўлжаллашмоқда. Миробод тумани ҳокимлиги иш суръатини мунтазам назорат қилиб турибди.

Шунингдек, 28 хонадан иборат икки қаватли дўконлар қурилиши туманлар ва шаҳарни бир-бирига боғловчи автобекат қурилиши ҳам давом этяпти. Буларнинг ҳам шундоққина бозорнинг ёнгинасида жойлашгани катта қулайликлар туғдиради.

Эркин ТЕМИРОВ.

ЎРТА Осиё кабеллар ишлаб чиқариш бирлашмасининг «Машъал» ижара корхонасида ишлаб чиқарилаётган маҳсулотларнинг 70 фоизини шаҳар телефон алоқалари учун мўлжалланган кабеллар ташкил этади. Гарчи бирлашмадаги айрим маҳсулотларни тайёрлаш ҳажми кейинги йилларда бирмунча камайган бўлса-да бу кабелга бўлган талаб ортиб бораётганлиги сабабли уни кўпайтириш тадбирлари кўриляпти. Шуни алоҳида айтиб ўтиш жоизки, собиқ Иттифоқ даврида ҳам Тошкент кабелсозлари телефон симлари ва кабелларининг салмоқли қисмини ишлаб чиқарардилар. Айни кунларда ҳам бу маҳсулотнинг асосий истеъмолчилари Ҳамдўстлик давлатларидир.

Бозор иқтисодиёти фақат харидорбоп моллар тайёрлашни тақозо этади. Шу боис ҳам кабелсозлар илгари алоҳида топшириқ асосида жуда кам қўлланиладиган кабелларни конвейердан олиб ташлаб, бозори чаққон маҳсулотларни ишлаб чиқармоқдалар. «Машъал» ижара корхонаси бирлашмадаги йирик ишлаб чиқариш участкаларидан бири бўлгани учун ҳам иқтисодиётни мустаҳкамлашда алоҳида ўрин тутади. Бу ерда 500 дан ортиқ киши ишлайди. Кейинги йилларда бўлган иқтисодий таназзул туфайли кўплаб корхоналарда ишчилар сонини қисқартиришга мажбур бўлинди. Завод ва фабрикаларда хом ашё етишмаслиги, ҳатто айрим турларининг умуман келмай қолганлиги дастгоҳларнинг тўхтаб қолишига олиб келди. Кабелсозларнинг корхонасида эса бундай бўлгани йўқ. Масалан, «Машъал» ижара корхонасида бундан уч-тўрт йил аввал қанча киши ишлаган бўлса ҳозир ҳам шу иш ўрни мавжуд ва ишчилар билан банд.

** Бозор иқтисодиёти ва ҳаёт*

ЯХШИ НИЯТ ОЛҒА УНДАЙДИ

— Корхонамиз ишчи ва хизматчилари ўртасида ғайратли кишилар кўплиги учун ҳам мўлжаллаган ишларимиз ижобат бўлмоқда, деб ўйлайман, — деди корхона директори Адҳам Раҳимжонов. — Биз раҳбарлар асосан хом ашё масаласи бўйича қайғурамиз. Ишчилар учун меҳнат шароити яратиб берилса, улар ўзларига юкланган вазифани албатта кўнгилдагидек адо этишади. Биз бу йилда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар учун ўтган йилиёқ хом ашё тўплашга ҳаракат қилгандик. Сабаби маълум, илгаригидек керакли материаллар бир маромда келиб турмайди. Шунинг учун ҳам корхонанинг бир маромда ишлаши учун етарли хом ашёни олдиндан ғамлаш керак бўлади. Корхонамизда ишлатиладиган хом ашёларнинг асосий қисми Россиядан, аниқроғи Татаристондан келтирилади. Биз бир неча марта татар кимёгарлари билан учрашиб, маҳсулот етказиб бериш, керак бўлса айрим товарларни айирбошлаш хусусида келишиб олдик. Симларнинг устига қопланадиган полиэтилен, пластмасса ва пластикатлар ишлаб чиқариладиган корхоналар билан тузилган шартномалар айни кунларда қўл келмоқда. — Кейинги йилларда бирлашмада ёрдамчи участкалар ташкил этиш кенг тус олди. Бу участкаларнинг асосий ишлаб чиқаришга таъсири бўляптими?

— Тўғри бирлашмада айнан йирик ишлаб чиқариш участкаларида қўшимча бўлимлар пайдо бўлди. Корхонамизни оладиган бўлсак сим тўр тўқиш бўлимини ташкил этганмиз. Синтетик плёнка тайёрланмоқда, елим халта ишлаб чиқариляпти. Буларнинг ҳаммаси чиқинди маҳсулотлардан тайёрланяпти. Очиғи илгари чиқитга чиққан, яроқсиз симларни иккиламчи ишлаш корхоналарига жуда арзонга сотиларди. Эндиликда бирлашманинг қатор корхоналари қатори бизда ҳам яроқсиз моллардан халқ истеъмоли буюмлари тайёрланяпти. Бу биринчидан қўшимча даромад келтирса, яна бир томони қўшимча иш жойи ҳамдир.

Корхонада ўтган ярим йилнинг ўзида 25 миллион сўмлик халқ истеъмоли буюмлари ишлаб чиқарилди. Шунинг бир қисми чиқинди материаллардан тайёрланган. Бундан ташқари корхонада ёрдамчи хўжалик ҳам ташкил этилган. Қибрай туманидан ижарага олинган 6 гектарлик ерда шафтолизор бунёд этилди. 100 дан ортиқ мол боқилаётган ферма ҳам шу ерда жойлашган. Фермадаги соғин сигирлардан соғиб олинаётган сут арзон нархда ишчиларга келтирилмоқда. Бундан ташқари байрамлар арафасида бўрдоқига боқилган новвослар сўйилиб, гўшти ишчиларга арзон нархда тарқатиляпти. Шафтолизор мевалари кабелсозлар дастурхонига етиб борди. Ярим гектар майдонда иссиқхона қурилган. Помидор пишиб етиляпти. Буларнинг барчаси аввало ишчи ва хизматчиларнинг манфаатини кўзлаб ташкил этилган.

Корхона таркибида «Жамшид» масъулияти чекланган жамият ҳам фаолият юритяпти. Ишлаб чиқаришдан ташқари бўлган ҳамма участкалар ана шу жамиятга бирлаштирилган. Илгари бирор хонани таъмирлаш керак бўлса бирлашма қурилиш бўлимига мурожаат этардик. Ҳозирги кунда ўзимизда махсус қурилиш бригадаси тузганмиз. Бир неча касбни эгаллаган ишчилар ҳамма ишни эплашяпти. Яқинда корхона учун алоҳида гараж қурилди. Омборхона ва маъмурий бино тўла ремонт қилиняпти.

— Ёрдамчи хўжалик ва қўшимча участкалар асосий ишлаб чиқариш жойларида иш кўламининг камайиши ҳисобига ташкил этилганми?

— Йўқ, ундай тушуниш керак эмас. Тўғри айрим завод ва фабрикаларда иш жойлари қисқартирилгандан кейин уларни иш билан таъминлаш мақсадида янги иш жойлари ташкил этилган. Бизда ундай бўлмади. Асосий ишлаб чиқариш участкаларимизда маҳсулот тайёрлаш усулларининг такомиллаштирилиши, айрим кабель ва симларни тайёрлаш жараёнини қайта ўзлаштирилиши эвазига ишчилар бошқа юмушларни бажаришга ўтказилди. Бироқ бирорта ишчини ишдан маҳрум қилмадик. Қўшимча участкаларга келсак, шунингдек ёрдамчи хўжалигимиз учун янгидан ишчилар қабул қилганмиз. Шуни яна таъкидлаб ўтмоқчиманки, келгуси режаларимиздан яна иккиучта халқ истеъмоли буюмлари ишлаб чиқариладиган бўлимлар ташкил этиш каби юмушлар ўрин олган. Бунинг учун ҳаракат қиляпмиз. Агар шу участкалар ҳам ишга тушса яна қўшимча иш жойи очилади.

«Машъал»чилар телефон алоқалари кабелларидан ташқари саноатда кенг қўлланиладиган 1 киловольт кучланишга мўлжалланган юқори қувватли кабеллар ҳам тайёрлашади. Назорат-идора кабеллари ҳам шу ерда ишлаб чиқарилмоқда. Тайёрланаётган маҳсулотларнинг харидори кўп. Даромад ҳам шунга яраша бўлмоқда. Ҳозирги кунда корхона бўйича ўртача ойлик 35 минг сўмни ташкил этади. Юқори малакали ишчилар эса 65—70 минг сўмгача маош олишяпти. Бундан ташқари уларга тушлик овқат учун 1600 сўм тўланади. Корхона тасарруфидаги болалар боқчасига қатнайдиган кабелсозларнинг фарзандлари учун ҳам корхона пул тўлайди.

Иқтисодий қийинчилик даврида ишчи ва хизматчиларнинг рўзғорини озгина бўлсада енгиллаштириш учун кўрилаётган чоралар аввало уларнинг меҳнатлари эвазига яратилган маҳсулотлардан олинаётган даромадлар ҳисобига бўляпти. Корхонанинг бир маромда ишлаб туриши ҳам кўпчиликнинг ризқ-насибасидир. Албатта қуруқ хом ашёни келтирган билан иш юришмаса иложи йўқ. Биздаги муваффақиятларнинг асосий негизи кишиларнинг бир-бирларига бўлган оқибатидир. Бизга ишга келган ёшлар шогирдлик даври тугамасданоқ касбнинг ҳамма сир-асроридан хабардор бўлган ишчилар қаторига қўшилишади. Чунки, устадан тортиб, ишчи мутахассисгача устозлик қилишади. Ишга келган киши умид билан дастгоҳни юргизиши, у ишлаб чиқарадиган маҳсулот корхона ривожи учун, жамият учун хизмат қилиши, сифатли молгина мўмай даромад бериши кабелсозларимиз қалбининг бир четидан жой олган. Албатта ҳозирги қийинчиликлар ортда қолади. Ҳар қандай шароитда ҳам ҳамкорлик билан иш юритиш ғалаба қилади.

Дарҳақиқат, бамаслаҳат ҳамжиҳатлик билан ҳамкорлик қилиб амалга оширилган ишларнинг натижаси омадли бўлади. Буни «Машъал» ижара корхонаси мисолида ҳам кўриш мумкин. Корхонада бирор янгилик жорий этилишидан олдин раҳбарлар ишчилар билан маслаҳат қилишади. Янги маҳсулотни ишлаб чиқаришга қурблари, малакалари етадими, машина, механизмлар ярайдими? Ишчиларнинг фикрини эшитиб кейингина иш амалга кўчирилади. Яна бир томони корхонадаги ишчи ва хизматчиларнинг қайси бири билан суҳбатлашманг, уларнинг дилида ёки фикрида тушкунлик, шароитдан норозилик кайфиятларини сезмайсиз. Ҳар бирининг дилида келажакка бўлган ишонч ҳиссиёти мавжуд. Яхши ният билан олға интилишяпти. Яхши, хайрли ниятлар эса ижобат бўлишига шубҳа йўқ.

Садриддин ШАМСИДДИНОВ.

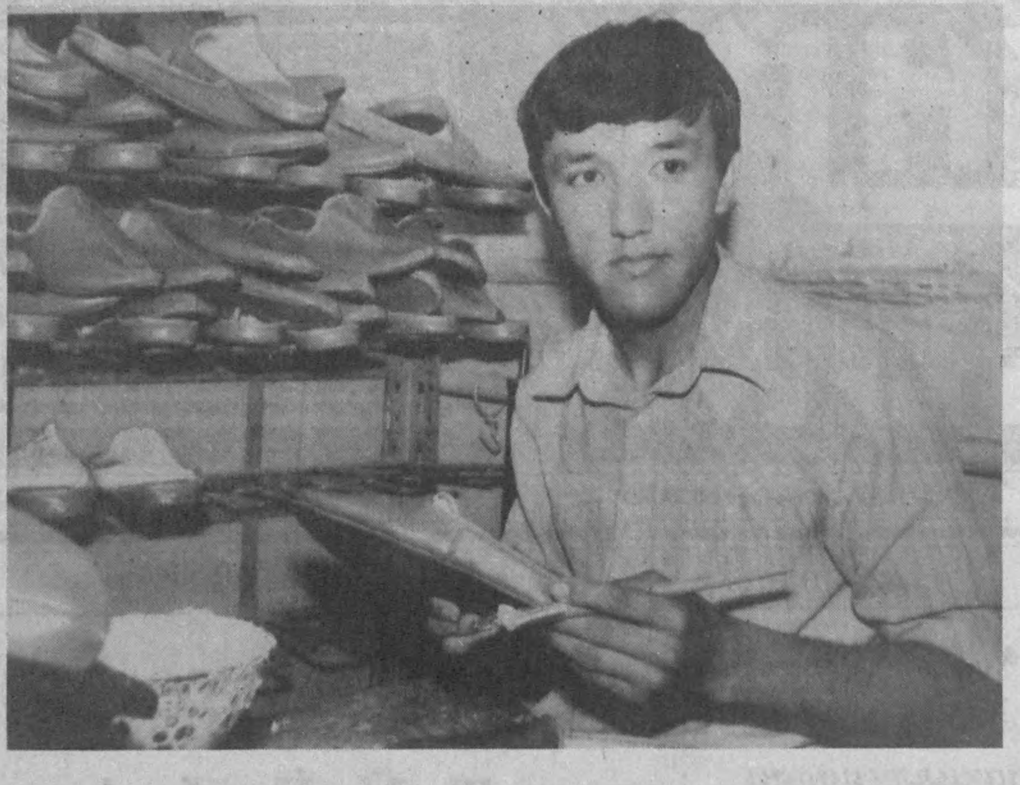

Ф. Хўжаев номидаги 1-пойабзал ишлаб чиқариш бирлашмасининг 2-бўлимида меҳнат қилаётган ёшларнинг серҳаракатлиги ва зукколикларига ҳамма ҳавас билан қарайди. Улар ишлов бераётган ҳар бир пойабзал ҳеч эътирозсиз харидорларга жўнатилади. Шу бўлимнинг илғор ишчиси Ҳаётжон Орифхўжаев ўз устозлари қаторидан жой олди. Эришаётган муваффақиятлари эса ўз ишига бўлган меҳрини ва завқини оширмоқда.

СУРАТДА: Ҳаётжон Орифхўжаев.

Холмат Мирзакаримов сурати.

** Ўзбекистон ва жаҳон*

МОЛЛАРИМИЗНИ ДУНЁ ТАНИМОҚДА

Маълумки республикамизнинг ташқи иқтисодий алоқалари тобора ривожланиб бормоқда. Бугун эътиборингизга ҳавола этилаётган Ўзбекистон истиқболни белгилаш ва статистика қўмитаси раисининг ташқи иқтисодий алоқалар бўйича ўринбосари Шуҳрат Ҳожимуродов билан суҳбатимиз ҳам шу мавзуга бағишланган.

— Шуҳрат Муродович, кейинги вақтларда республикамизга чет эллик ишбилармонларнинг қизиқишлари тобора ортиб бормоқда. Табиийки жаҳон бозорига йўл республикамизнинг ўзидан, унинг маҳаллий ҳамда қўшма корхоналаридан бошланади. Шундай экан, бу борада Сиз меҳнат қилаётган истиқболни белгилаш ва статистика қўмитасида қандай ишлар амалга оширилмоқда?

— Аввало шуни айтиб ўтиш керакки, Ўзбекистонимиз мустақилликни қўлга киритгандан кейин унинг ташқи иқтисодий алоқалари учун кенг йўл очилди. Ҳозирги кунда мустақиллигимизни 160 чет мамлакати тан олди. Улар республикамизнинг иқтисодини қизиқиб ўрганишяпти. Шунинг учун ҳам диёримизга қатор чет мамлакатларнинг давлат ва ҳукумат раҳбарлари, йирик-йирик фирма бошлиқлари, сармоядорлар келиб кетишяпти.

Хўш, уларни Ўзбекистоннинг нимаси қизиқтиради? Аввало чет элликларни республикамиздаги сиёсий барқарорлик, табиий ва қазилма бойликлари жалб қиляпти. Халқимизнинг меҳнатсеварлиги ва юқори малакалилиги қизиқтиряпти. Президентимизнинг оқилона олиб бораётган ташқи ва ички сиёсатлари жалб қиляпти. Биз бу билан фахрланамиз.

Лекин жаҳон бозорига чиқиш анча мураккаб масала. Мисолларга мурожаат қилайлик. Ўтган йили чет давлатларга бир неча миллион Америка доллари миқдорида мол чиқардик. Улардан эса бир неча миллион долларлик мол олиб келдик. Экспорт ҳажми 1992 йилга нисбатан 28,3 фоизга кўпайди. Истиқбол комитетимиз бу йилги четдан мол олиб келиш, четга мол чиқариш режасини ҳам ишлаб чиққан. Бу 1992 йилга нисбатан 1,6 баравар кўп демакдир. Агар ўтган йили четга чиқарилган товарлар ичида тайёр маҳсулотлар 9,4 фоизни ташкил этган бўлса бу йил бу рақам 33,4 фоиз қилиб белгиланган.

Биз республикамиз 70 йил давомида собиқ Иттифоқнинг хом ашё базасига айланиб қолган, деган сўзни тез-тез такрорлаймиз. Шундай ҳам эди. Ҳозир Президентимиз олиб бораётган иқтисодий сиёсат эса ўзимиздаги имкониятлардан фойдаланиб, чет эллик сармоядорлар ёрдамида тайёр маҳсулот ҳажмини кўпайтиришдан иборат. Ишлаб чиқариш кучларини шу йўналишда ривожлантириш кераккки, келажакда хом ашёнинг ҳаммаси ўзимизда тайёр маҳсулотга айлантирилиб, сўнг чет эл бозорида сотилсин. Ана шу масала бу йилги режаларимизда ҳисобга олинган.

— Тайёр маҳсулотларни ишлаб чиқаришда, албатта қўшма корхоналарнинг ҳам ҳиссаси бўлади. Шундай экан, республикамиздан олиб чиқилаётган тайёр маҳсулотларни ишлаб чиқаришда қўшма корхоналарнинг фаолияти қандай бўляпти?

— Иқтисодчи сифатида бир гапни айтиб ўтишим керак. Масалан, иқтисодни ривожлантиришнинг асосини ишлаб чиқариш кучлари ташкил этади. Мана шу ишлаб чиқариш кучларини ривожлантиришнинг бир нечта омили бор. Биринчиси, бу корхоналарни ишлаб чиқариш маблағлари ҳисобига ривожлантириш, кенгайтириш, иккинчисидан эса давлат бюджети ҳисобига янги корхоналарни бунёд этишдир.

Учинчидан, кредит ресурсларидан фойдаланиб, корхоналар қуриш, ташқи кредит ресурслари, шунингдек ташқи сармоялар ҳисобига ишлаб чиқаришни ривожлантириш керак бўлади.

Ўзбекистон Республикаси мустақил бўлганидан кейин муҳим қарор қабул қилинди. Унда қўшма корхоналарни кўплаб қуриш, уларни рўйхатдан ўтказиш, ишлаб чиқаришни ривожлантириш масалалари кўзда тутилган. Шунга кўра илгари бизда юздан ортиқ қўшма корхона ташкил этилган бўлса, ҳозирда уларнинг сони 8 мингга етиб борди. Лекин бу қўшма корхоналарнинг ҳаммаси ҳам тараққий этиб кетди, деб бўлмайди.

Ҳозирда мана шу корхоналардан 128 тасида маҳсулот ишлаб чиқариляпти. Шу йўналишда оладиган бўлсак фақат 28 та қўшма корхонанинг кучи билан биринчи чоракда 719 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқардик. Кўриниб турибдики, ҳали ҳамма қўшма корхоналар иқтисодиётимизда ўз ўрнини эгаллаганича йўқ. Лекин келажак учун бу муҳим нарса. Чунки келажакда ишлаб чиқаришда рақобат юзага келиши керак. Бозор иқтисодиёти корхоналарнинг бир-бири билан рақобатини тақозо этади. Шу туфайли маҳсулот кўпаяди, сифати яхшиланади.

Яна бир гап. Агар қурилиш материаллари, ишчи кучи етарли бўлса иложи борича қурилиш ишларини ўзимиз бажарганимиз маъқулроқ. Шу йўл билан суғурта фондида қатнашишимиз мумкин. Бу биз учун ҳар томонлама қулай бўлади. Чет давлат сармоядорларидан эса фақат замонавий жиҳозларни ва ишлаб чиқариш технологиясини олиб келиш керак.

Ҳозир Президентимизнинг ташаббуслари билан республикамизда жуда катта қўшма корхоналар пайдо бўляпти. Жанубий Корея билан «УзавтоДЭУ қўшма корхонаси тузилди. Яқин орада Андижон вилоятида автомашиналар ишлаб чиқарилади. Жанубий Кореянинг «УзДЭУэлектроника» фирмасиси билан рангли телевизорлар ишлаб чиқаришга мўлжалланган қўшма корхона тузишга келишиб олинди. Ҳозир Германия билан катта автобуслар ишлаб чиқариш учун «Мерседес-бенц» қўшма корхонаси йўлга қўйилмоқда.

— Мана шу қўшма корхоналарда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар туфайли республикамиз жаҳон бозорига бемалол чиқа олади. Лекин айтинг-чи ушбу маҳсулотлар жаҳон бозоридаги шу турдаги маҳсулотлар билан рақобатлаша оладими?

— Бу ерда икки нарсани ҳисобга олиш керак бўлади. Чет давлатдан келаётган сармоядорни Ўзбекистоннинг иқтисоди, келажаги эмас, балки унинг ҳозирги шарт-шароити кўпроқ қизиқтиради. Бизни эса асосан шу йўл билан оладиган фойда қизиқтиради. Ҳеч қачон чет эл кишилари ўз сармоясини фойда чиқмайдиган жойга сарф этмайди. Лекин барибир булар Ўзбекистоннинг келажакдаги тараққиёт йўлларини белгилаб берадиган омиллардир. Шу нуқтаи назардан қараганда ҳозир бизда таркиб топаётган қўшма корхоналар ривожланишида катта етакчи роль ўйнайди.

Демак, ҳозирги кунда жаҳон бозорига чиқиш учун асосий замин яратиляпти. Дастлабки маҳсулотлар чиқа бошлади. Ишончимиз комилки, шу маҳсулотлар сон ва сифати ортиб жаҳон бозорида ўзининг харидорларига эга бўлади.

Суҳбатдош Ғофур ЖАМОЛОВ.

ЎЗИНИ ОҚЛАЯПТИ

Сўнгги пайтларда шаҳримизда фаолият кўрсатаётган «Машъал» номли маданий-оқартув ва ахборот-таълим маркази ҳамда аҳолини ижтимоий ҳимоялаш, меҳнат ва иш билан бандлик бошқармаси ҳамкорликда қатор хайрли ишларни амалга оширишмоқда. Яқинда «Билимлар уйи»да тўртинчи бор ўтказилган касб-кор ва мутахассисликлар ярмаркаси бу ҳамжиҳатликнинг далолатидир.

«Машъал» маркази ўз қошида ташкил этилган касб-кор ўргатувчи курслар, мактабларда таълим олган кишиларни ишга жойлаштиришдан манфаатдор бўлса, Тошкент шаҳар аҳолини ижтимоий ҳимоялаш Бош бошқармаси ва унинг таркибига кирувчи туман меҳнат биржалари бундай ярмаркаларда иштирок этиш билан ўз фаолият доирасини кенгайтириш, фуқароларни зарур ахборотлар билан янада яқинроқдан таништириб боришга муваффақ бўлмоқдалар.

Бўш иш ўринлари ярмаркаси эндигина ташкил этила бошлаган пайтларда кўпчилик ундан бирор натижа чиқишига ишонмаганди, лекин ўтган давр мобайнида минглаб ишсиз фуқаролар ўз талаб ва истаклари асосида кўнгилларига яқин меҳнат жамоаларига тенг ҳуқуқли аъзо бўлиб кириб бордилар.

Бош бошқарманинг етакчи мутахассиси Н. Еганованинг айтишича, аҳолининг иш билан бандлигини таъминлаш учун жамғарма таъсис этилган бўлиб, у ҳозирда ўз тасарруфидаги 1,5 миллиард сўм маблағни ишсизларга моддий жиҳатдан кўмаклашиш, меҳнат биржалари томонидан касб ўрганишга юборилганларга стипендия тўлаш, янги иш ўринларини ташкил қилиш ва бошқа жамоат ишларига сарф қилмоқда. Шу йўл билан давлатимиз бозор иқтисодига ўтиш даврининг нохуш ҳолатларининг олдини олишга ҳаракат қилаётир.

Ўрни келганда алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, «Билимлар уйи», «Машъал» маркази ва унинг туманлардаги ўн битта бўлими ходимлари фуқароларни ҳар қандай оғир иқтисодий шароитда ҳам жуда қўл келувчи касбларни ўргатувчи курсларни ташкил этишга зўр бермоқдалар.

Аъзамжон ЗОКИРОВ.

Қурувчилар орасида асосий ишни бажарувчи тикловчилар ҳисобланади. Қайси қурилиш майдонида тажрибали тикловчилар меҳнат қилса, ўша ерда кейинги амалга ошириладиган ишлар ҳам сифатли бўлади. 153-трестнинг 3-қурилиш бошқармасида Владимир Смирнов ва Евгений Григорьев сингари тикловчи қурувчилар кўплаб топилади. Лекин ҳар бирининг ўз ўрни бор.

СУРАТДА: тикловчилар В. Смирнов ва Е. Григорьевлар.

Андрей Пшиненко сурати.

** Соғлом авлод учун*

САМАРА—ҲАМЖИҲАТЛИКДА

Яқинда Ўзбекистон ХДП Юнусобод тумани кенгашининг ташаббуси билан тумандаги Мирза Юсуф ва Ғиёс Умаров номли маҳаллаларда бўлиб ўтган учрашувларда «Соғлом авлод учун» ордени ва жамғармасининг моҳияти ҳақида сўз юритилди. Унда туман хотин-қизлар комитети фаоллари, соғлиқни сақлаш, ижтимоий таъминот ва балоғатга етмаганлар билан ишлаш комиссиясидан мутахассислар иштирок этиб, Ўзбекистон Президенти мазкур Фармонларини ҳаётга татбиқ этиш юзасидан олиб борилаётган ишлар хусусида тўхталишди. Қизиқарли давра суҳбатига айланиб кетган учрашувда қатнашган маҳалла аҳллари ўзларини қизиқтирган саволларга аниқ жавоб олдилар.

Эркин ЭСИРГАДИЕВ.

** Турли касб эгалари*

УЧ ДУГОНА

Уч дугона ҳақида сўз юритишдан олдин оқшомхонларни 7-трамвай йўналиши ҳақидаги маълумот билан таништириш жоиз.

Йўналиш 1963 йилда очилган, масофаси 15,5 чақирим. Самарқанд автостанцияси (Жанубий вокзал) — Талабалар шаҳарчаси бўйлаб 19 та вагон ҳаракат қилиб, бир кунда 2944 чақирим йўл босади. 23 минг йўловчига хизмат кўрсатади.

Катта даргоҳ — 2-трамвай саройидан шаҳар уйғонмасданоқ вагонлар бирин-кетин йўловчилар хизматига ошиқади. Вагонлардан бирини бошқараётган аёл диққатимизни ўзига тортди. Танишдик. У Насиба Абдулхаева экан. Насибахон турмуш ташвишларини кўп кўрди. Афғон уруши унинг қаддини букиб қўйди. Трамвай ҳайдовчи касбини эгаллашга аҳд қилиб, аскарликка кетган ўғли Бахтиёр душман ўқидан оғир жароҳатланди. Жарроҳлар қанчалик уринишмасин хизмат муддати тугашига уч ой қолганда 20 баҳорни кўрмай оламдан кўз юмди.

Фарзанд доғи ҳеч кимнинг бошига тушмасин экан. Насибахоннинг тим қора сочлари қиров билан қопланди. Шундай қийин дамларда унинг ҳамкасблари ёрдамга етиб келди. Иш билан бўлса кўпчиликни кўриб овунишини, дардлари енгилланишини маслаҳат бердилар...

Насибахон ҳам моҳир, ҳам ҳалол ҳайдовчилардан. Одатдагидек иш куни эди. У Талабалар шаҳарчасида ўзи бошқарадиган 2508 рақамли трамвай салонини ораста қилаётиб дўппайиб турган рўмолчага кўзи тушди. Рўмолча тугунларини очди-ю, ҳайрон бўлиб қолди. У ҳушёр тортиб пулни санаб кўрди, нақд 6000 сўм.

Йўл-йўлакай турли хаёллар оғушида трамвай бошқаркан пулни фақат эгасига топширишни ўйлади. Буни қарангки, диспетчер хонаси ёнида бир мўйсафид трамвай йўлига қўлини соябон қилиб тикилиб турибди. У 7-йўналиш ёзигини кўргач энтикиб олдинга юрди. Ҳайдовчи бекатга 5—6 метр етмасданоқ трамвайга тормоз бериб мўйсафидга юзланди.

— Отахон, нима йўқотдингиз?

— Пул, 6000 сўм. Янгийўл шаҳридан набирамнинг тўйига совғага тушган эдим.

— Отахон, мана пулингиз, ҳаммаси жойида, энди эҳтиёт қилинг.

Топилма эгаси Салоҳитдин ота ҳайдовчининг ҳалол виждонига тасаннолар айтиб унга қайта-қайта миннатдорчилик билдирди.

Насибахоннинг трамвай «штурвали»га ўтирганига салкам 30 йил бўлди. Миллион километр йўлни трамвайда авариясиз босиб ўтди.

Моҳир ҳайдовчи Насиба Абдулхаева меҳнат эстафетасини Қундуз Мусабекова, Мавжуда Муталова, Раъно Ашурбекова сингари фидойи устозларидан қабул қилиб олди, уларнинг қимматли ва фойдали ўгитларини ҳамкасбларига ҳам ёйди.

Бир вақтлар трамвай ҳайдаш сирини марҳум А. Мирзаҳмедовдан ўрганган. Насибахон ўзининг 20 га яқин шогирдлари билан биргаликда аҳолига намунали хизмат кўрсатиш ниятида трамвай ҳайдамоқда, унинг шарафли меҳнати III даражали Меҳнат Шуҳрати ордени билан тақдирланган.

...Йўналиш жамоаси шунингдек Татьяна Марченконинг номини ҳам ҳурмат билан тилга олади. Ёшликдан техникага қизиқувчи, тиниб-тинчимас қиз 20 йил муқаддам трамвай бошқариш санъатини Олим Каримовдан ўрганди. Кейинчалик Татьянанинг ўзи устозлар сафидан ўрин олди. 25 та ёш ҳайдовчи трамвайни авариясиз бошқариш, намунали интизом ва яхши ахлоқ-одобни шу талабчан Т. Марченкодан ўрганди.

— Тажрибали ҳайдовчи Татьяна Марченко техникани мукаммал билади. Трамвайга ўз вақтида қарайди, жорий таъмирларни сифатли ўтказиш билимдон ҳайдовчи эришаётган муваффақиятларнинг гарови бўлаётир. Унинг ибратли ишлари ҳар жиҳатдан жамоа орасида ҳам катта фойда келтирмоқда, — дейди биз билан суҳбатда йўналиш сардори Ф. Исмоилов. — Татьяна ишёқмасларга шафқат қилмайди. Шогирдларига талабчан, транспорт истиқболини юксалтиришда халқ хизматини фидокорлик билан бажармоқда.

...Кўкча мавзесида яшовчи Эргаш ота ва Хатира аялар бир неча ўғил-қизларни тарбиялаб, элга нафи тегадиган қилиб вояга етказган меҳнат фахрийлари. Табаррук оиланинг бешинчи фарзанди Лобархон камгап, хушфеъл, одамларга меҳрибонлиги билан ака-ука ва опа-сингилларидан ажралиб туради. У бинойидек тикувчилик ҳунарини эплаб турувди. Нима бўлдию трамвай ҳайдовчиси бўламан, деб қолди.

— Эс-ҳушингни йиғиб ол, қизим, уч фарзанднинг онасисан. Аёл бошинг билан қандай қилиб баҳайбат трамвайни бошқарасан? Бу эркакларнинг ишику, йўлингдан қайт. — Хатира ая Лобархонга куюнчаклик билан насиҳат қилди. Лекин қизи тушмагур ялина-ялина онасини кўндирди.

Қуёш нурида ялтираб турган пўлат излар гўё уфққа туташиб кетгандек туюлади. Бир неча дақиқа ўтгандан кейин бекатда турган трамвай яна йўлга чиқади. 2501-рақамли бу вагонни Лобархон Орипова бошқариб боради.

Трамвай Талабалар шаҳарчаси ҳалқа йўлига етиб келгач Лобархон кабинадан тушиб, ғилдираклар тормоз системасини кўздан кечирди. Шу қисқа вақтдан фойдаланиб унга бир неча савол беришга эришдик.

— Лобархон, Сиз қайси ҳайдовчиларга тенглашишни истайсиз?

— Устозларим Насиба Абдулхаева, Татьяна Марченколарни жуда ҳурмат қиламан. Уларнинг намунали хизмат кўрсатишидан андоза оламан.

— Шогирдингиз борми?

— Уч-тўртта ёшлар менда машқ қилишди. Ҳозирда турмуш ўртоғим Эрмуҳаммад акага трамвай бошқариш сирларини ўргатяпман. Яқин кунларда шу 2501-рақамли трамвайни иккаламиз навбатма-навбат ҳайдасак ажаб эмас.

— Бозор иқтисодиётига ўтиш даврида йўловчилар кайфиятига ҳеч назар ташлайсизми?

— Тўғрисини айтсам йўловчилар асаби жуда таранглашиб кетган. Бунинг устига кира ҳақини йиғиб олиш мақсадида вагонларнинг фақат олдинги эшикларини очиб ҳамшаҳарларимизни қийнаб қўяяпмиз. Тўс-тўполон орасида бир-бирини «чўқиб» олувчилар ҳам учраб туради. Кондукторли ишлаш усулига зудлик билан ўтиш зарур. Шунда ҳайдовчилар кира ҳақини йиғишга чалғимай трамвайларни хатарсиз ва бир маромда бошқаришга муяссар бўладилар. Транспорт қанчалик пухта ва тартибли жадвал асосида ишласа, кишиларнинг кайфияти шунча яхши бўлади.

7-трамвай йўналиши машъаллари бўлган бу уч дугонага «Йўлингиз бехатар бўлсин савобли ишга бел боғлаган дугоналар», дегимиз келади.

Фаттоҳ АБДУРАҲИМОВ.

Сиҳат-саломатлик

«МЕҲРИБОНЛИК» — ҒОЛИБ

2-Тошкент Давлат тиббиёт институти қошидаги билим юртида соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш, талабаларнинг ўз касбига бўлган муҳаббатини янада ошириш, уларнинг билим савиясини синовдан ўтказиш ниятида «Ҳаёт сенинг қўлингда» номли кўрик танлов бўлиб ўтди.

Унда ҳар бирида учтадан аъзоси бўлган тўрт жамоа — «Покиза», «Иқбол», «Шифокор», «Меҳрибонлик» иштирок этди.

Танлов якунига кўра биринчи ўрин «Меҳрибонлик» жамоасига насиб этди. Йилнинг энг намунали ҳамшираси деб Шаҳноза Саломова, энг моҳир ҳамшираси деб эса Зуҳра Ҳикматовалар тан олинди.

2-Тошкент Давлат тиббиёт институти ва республика онкология илмий маркази касалхоналари ҳомийлигида уюштирилган мазкур тадбирнинг муваффақиятли ўтишида тиббиёт билим юрти директори Нурия Исломова, талабалардан Азиза Ҳикматова, Зуҳра Ғаббосоваларнинг хизмати катта бўлди.

Мавлуда ИСЛОМОВА.

Соғлом авлод учун

ҚАРИНДОШГА ҚИЗ БЕРСАНГИЗ

Зулхумор билан Фарҳодларнинг тўйи айни кўкламда, дов-дарахтлар қийғос гуллаган пайтда бўлди. Келинчак баҳор гуллари каби нафис либосда ял-ял ёниб янгаю дугоналари қуршовида тўйхонага кириб келганда ҳамма ҳавас билан қараганди. Хотин-халажларнинг орасида «Рисолат жиянини ўзгаларга раво кўрмаганича ҳам бор экан-да, қаранг, ой деса ойдай, кун деса кундай сулув қиз экан», дегувчилар ҳам бўлганди, ўшанда.

Ҳа, Зулхумор ўзининг аммасининг ўғлига турмушга чиқди. У Фарҳод билан болаликдан бирга ўйнаб катта бўлди. Онаси барвақт вафот этгандан кейин, қизининг ўзгалар эшигидаги тақдирини ўйлаб отаси кўп ич-этини еди. Синглиси ўғлига сўраб совчи бўлиб келганида гарчанд қариндошлар никоҳи хосиятли бўлмаслигини билса-да, «Худо ҳар кимга ҳам кўрсатавермас, пешонасига ёзилгани бўлади-да, ҳар ҳолда синглим ўзимники бегонасирамайди», деган ўй билан тўйга розилик берди. Зулхумор ҳам Фарҳодни яхши билгани учун кўп қаршилик қилмади.

Дастлаб ҳаммаси рисоладагидай кўринди. Зулхумор қўл-оёғи чаққонгина келин чиқди. Бир йил ўтар ўтмай тўнғич қизи Озода дунёга келди. Улар бахтиёр эдилар. Қариндошларнинг оила қуриши мумкин эмас, деган ибора, улар учун кулгулидай бўлиб кўринди. Бироқ бу бахтли кунлар узоққа чўзилмади. Озода тез-тез шамоллаб қоладиган бўлди. Ёшига етгунча бир неча марта касалхонага тушди. Жуда нимжон бўлиб ўсди. Тез орада иккинчи қизлари Ирода туғилди. Лекин у ҳам соғ эмас эди. Ҳали чақалоқлигидан тутқаноқ тутиб, кўкариб қоладиган бўлди. Шундан кейин ҳам Зулхумор яна икки қиз, бир ўғил кўрди. Аммо у бахти, умрининг мазмуни бўлган фарзандлари билан қувона олмади. Аксинча, уларга қараб ўкинди, дили эзилди. Дарди дунёси қоронғу бўлди. Чунки, Иродадан кейин туғилган Умиданинг юраги хаста, Дилдоранинг эса оёқ-қўли ўсмади. Тўрт ёшга кирганда ҳам юрмай, мажруҳ бўлиб қолди. Бунинг устига қони ивиб, тез-тез қон қуйишга тўғри келарди. Яккаю ёлғиз ўғли Азизжон эса рахит бўлиб, икки ёшга етмасдан нобуд бўлди. Ундан кейин Дилдора қизи ҳам кўп яшамади.

Зулхумор билан Фарҳод хатоларини тушуниб етиб кўп азият чекдилар. Аммо вақт ўтган, ғишт қолипдан кўчган эди.

Бундай воқеалар ҳаётимизда учраб туради. Қариндошлар ўртасидаги никоҳнинг номақбул эканлиги илгаридан маълум. Бу ҳақда ҳатто улуғ ҳаким Абу Али ибн Сино ҳам ўз асарларига қайд этиб ўтган. Ирсият фани эса ака-укалар, опа-сингиллар, тоғавачча, холавачча, аммаваччалар орасида никоҳ бўлиши наслга салбий таъсир кўрсатишини қайта-қайта исботлаган. Шунга қарамай яқин қариндошлар ўртасида никоҳ тугамаяпти.

Бунга сабаб нима, деган ҳақли савол туғилиши табиий. Унинг сабаблари турлича. Кимдир ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитида сарф-харажат ўта қимматга тушиб кетаётган бир пайтда, қариндошдан қиз олса ёки ўғил уйлантирса, бу ҳар икки томонга ҳам бирмунча енгил тушиши мумкинлигини яъни «ўзиники» айб қилмаслигини билади. Кимдир қариндош-уруғлар ўртасидаги муносабат йўқолиб кетмаслиги учун қуда бўлиш орқали ўзларича ўша ипни боғлаб қўяди. Яна кимдир бола ҳали чақалоқлигидаёқ энг яқин қариндошига айтиб, ёки «бешиккерти» қилиб қўяди. Баъзан қариндошлар бир-бирини севиб қолишлари ҳам мумкин. Ва ҳоказо... Аммо улар янги қурилган ёш оилаларнинг келажакда нима кутаётганини тасаввур қила олмайдилар.

Хўш, қариндошлар орасидаги никоҳнинг ирсиятга қандай хавфи бор? Бу ҳақда Республика соғлиқни сақлаш вазирлиги тасарруфидаги акушерлик-гинекология илмий-текшириш институти ирсият бўлимининг мудири, тиббиёт фанлари номзоди Ҳамида Мақсудова шундай дейди,

— Ҳар бир организмда яширин ҳолда, яъни тиббиёт тили билан айтганда рецессив касаллик белгилари бўлади. Яқин қариндошларнинг бир ёки икки умумий авлоди бор. Уларда ота ва онага, бува буви томонидан яъни авлоддан-авлодга ана шу яширин ҳолдаги касаллик белгилари ўтиши мумкин. Бу бегона жуфтларда камроқ бўлади ва наслга унча таъсир кўрсатмайди. Яқин қариндошлардан туғилган фарзандларда эса салбий сифатларни ўтиш хавфи жуда ортиб кетади. Бундай оилаларда туғилган болалар нимжон, касалванд; ақли заиф, майиб-мажруҳ ҳолда туғилиши тиббиётда кўп кузатилган. Шунингдек бефарзандлик ҳам қисман яқин қариндошлар ўртасидаги никоҳ туфайлидир.

Шу ўринда мутахассиснинг фикрларига аниқлик киритиш мақсадида аниқ маълумотларга мурожаат қилиш жоиздир. Сўнги уч йил давомида олиб борилган текширишларнинг натижаларига қараганда аёлларимиз ўртасида фарзандсизликнинг 5—10 фоизи, бола турмаслигининг 20 фоизи, ўлик чақалоқлар туғилишининг 6—7 фоизи, туғма касалликларнинг 20 фоизи, турли майиб-мажруҳ туғилишининг 16 фоизи насл белгиларининг ўзгаришига боғлиқдир. Шунингдек болалардаги қулоқ эшитиш аъзоларининг майиблиги 64,9, кўзи ожизларнинг 35 фоизи, тери касаллиги, яъни ихтиёзнинг 30—40, тейскас яъни асаб касаллигининг 27—53 фоизи ҳам яқин қариндошлар никоҳининг оқибатидир.

— Бизга мурожаат қиладиган беморларнинг 10—12 фоизини қариндош-уруғга турмушга чиққан ёки уйланган беморлар ташкил қилади, — дейди Ҳамида Мақсудова сўзини давом эттириб. — Булар ҳали Тошкент шаҳри ва Тошкент вилояти бўйича, холос.

Республикамизда майиб-мажруҳлар интернатларидаги болаларнинг кўпайишига қариндошлар ўртасидаги никоҳлар ҳам сабаб бўлади. Бунинг устига авлодимиз майдалашиб кетмоқда. Ҳарбий хизматга чақирилган йигитларимизнинг носоғломлиги кўпларнинг оғирлик вазнлари, бўйлари меъёрдагидай эмаслиги кузатилган. Бу ҳам қисман қариндошлар никоҳи оқибатидир. Бегонадан уйланиш ёки турмушга чиқиш соғлом, тоза наслни белгилайди.

Баъзи халқларда бу таомил қоидага айланган. Яъни улар ўз қариндошлари ўртасида, бир ота ёки бир онадан тарқалган авлодлар орасидаги никоҳга йўл қўймайдилар. Ҳатто улар ўзлари яшаган қишлоқдан ҳам қиз олиб, ўғил уйлантирмайдилар. Бинобарин уларнинг фарзандлари доим соғлом, бақувват, нуқсонсиз туғилади. Бу таомил русларда, украинларда, қозоқларда ва бошқа кўпгина миллатларда кенг тарқалган. Аммо бунинг акси бўлиши ҳам мумкин. Баъзи халқлар, миллатларда аҳоли ўз гуруҳлари орасидан қиз олиб, ўғил уйлантиради, яъни «ўзимни қоним, бегона бўлмасин» қабилида иш тутишади. Бу бизнинг уруғлар ўртасидаги одатларимизга тўғри келади. Республикамиз жанубий ҳудудининг айрим жойларида бошқа уруғдан қиз олиб, ўғил уйлантирилмайди.

Аҳоли ўртасида яқин қариндошга турмушга чиқиб ёки уйланганлар орасида доимий тиббий назоратда бўлиб, соғлом фарзанд кўрганлар ҳам борку, деган гаплар тез-тез қулоққа чалинади. Тўғри салбий ҳолат ҳар доим ҳам ўзаро яқин қариндошларда учрашмаслиги мумкин. Аммо шуни унутмаслик керакки, касаллик белгилари уларнинг кейинги авлодларига, яъни фарзандлари, невараларига, чевараларига ўтиши мумкин. Бу тажрибада кузатилган.

Республикамиз Президенти Ислом Каримов томонидан «Соғлом авлод учун» орденининг таъсис этилиши мустақил республикамизнинг келажаги бўлган болаларни жисмонан ва руҳан баркамол вояга етишларини кўзда тутади. Авлодимиз давомчилари соғ, насли тоза бўлишлари керак. Бунинг учун қариндошлар ўртасидаги никоҳнинг олдини олиш мақсадга мувофиқдир. Шу ўринда яна Ҳамида Мақсудованинг фикрларига қулоқ тутдик.

— Тиббиётнинг вазифаси касални фақат даволашгина эмас, шунингдек уни ўз вақтида олдини олишдир. Бизга келадиган оналар асосан ҳомиладан кейин ёки фарзанд бўлмаётганлигидан шикоят қилишади. Биз уларни замонавий тиббиёт ускуналари ёрдамида текшириб кўрамиз. Соғлом авлод учун оналар ва болалар соғлиғини барвақтроқ, яъни никоҳдан ҳам илгарироқ ўйлашимиз керак. Қариндошлардан носоғлом болалар туғилар экан бундай никоҳларга йўл қўймаслик керак. Бунинг учун никоҳни қайд қилиш ташкилотлари, бўлғуси ота-оналарни келиб чиқишини суриштирсалар иложи борича шундай жойларга мутахассислар таклиф қилиниб, маслаҳатларини берсалар, республикамизда борган сари кўпаяётган ногирон, мажруҳ болаларнинг сони камаяди деб ўйлайман.

Бизда бир яхши одат бор. Ёшлар ўзидан катталарни маълум маънода ҳурмат қилади. Айниқса, фарзандлар ўз ота-онасининг гапини ерда қолдирмайди. Ҳатто уларнинг хоҳиш-истакларини қонун деб билгувчилар жуда кўп. Биз истардикки, ота-оналар бу ҳурмат-эътиборга лойиқ бўлсалар. Қандай бўлишидан қатъи назар ўз манфаатларини кўзламай фарзандлари тақдирига енгил қарамасалар.

...Қизини қариндошига бермаган ота-онадан бутун қариндошлар юз ўгиришлари мумкин. Балки ўртадаги уруғ-аймоқчилик муносабати бузилар. Лекин бу фожиа эмас. Улар вақти келиб тушунадилар.

Ҳар ҳолда бу йўл қўйган хато туфайли дунёга келган мажруҳ, ногирон, хаста болаларнинг азобланишини кўришдан, уларнинг мунг тўла масъум нигоҳларига қарашдан кўра минг чандон енгилроқдир. Фақатгина ана шуни ёдда тутмоқ керак.

Назира СОДИҚОВА.

МАЛАКА СИНОВИ

Шу кунларда шаҳар саломатлик марказида тиббиёт муассасалари шифокорларига мутахассислик бўйича тоифа даражаси бериш, билим, малакаларини синаш ва баҳолаш тадбирлари ўтказилмоқда.

Тоифа даражаси бериш ҳайъати шаҳримиздаги шифокорларнинг ўз ихтисосликлари бўйича билим ва тажрибаларининг қанчалик пухталигини аниқлаш билан бирга ҳозирги тиббиётимиз олдида турган долзарб масалалар, аҳоли саломатлигини таъминлашдаги асосий вазифалар, оналар ва болалар соғлиғини муҳофаза қилиш, шунингдек болаларнинг баркамол ўсиши учун муҳим бўлган она сутининг аҳамияти ҳақидаги шахсий мулоҳазалари тингланмоқда. Бу ўринда Президентимизнинг «Соғлом авлод учун» ордени таъсис этилишининг аҳамияти ҳақида тиббиёт ходимларининг ўй-фикрлари эшитиляпти. Ҳар бир шифокор ўз даволаш муассасасида бу борада амалга оширган ишларининг кўламига баҳо берилмоқда. Тоифа даражасига эга бўлиш учун ҳайъат аъзоларининг тиббиётга оид саволларига жавоб бериш, шифокордан катта билим талаб этади. Ўтказилаётган синовларда аҳоли ўртасида соғлом турмуш тарзини тарғиб этиш, маҳаллаларда савол-жавоб кечаларини ўтказиб туриш ҳудудий шифокорларнинг аҳоли билан узвий алоқаси, кундузги шифохоналарнинг аҳамияти, оилавий шифокорларнинг бурч ва вазифалари ҳам аниқланиб бориляпти. Шунингдек, дори-дармонлар тақчил бўлиб турган ҳозирги даврда шифобахш гиёҳлар, халқ табобатининг ноанъанавий усуллари билан даволаш мослама ва кўникмалари ҳам текшириб кўрилмоқда.

Синовларда К. Йўлдошев, Р. Каплаев, А. Убайдуллаев, Д. Раҳимов, Ж. Одилов, И. Исмоилов каби профессор, олимлардан тузилган ҳайъат иш олиб бормоқда. Ҳайъатга Республика Соғлиқни сақлаш вазирининг биринчи ўринбосари, шаҳар соғлиқни сақлаш бош бошқармасининг бошлиғи Қ. Ризаев раислик қилмоқда.

Маҳфират ҚОДИРОВА,
шаҳар саломатлик маркази ходими.

СУРАТДА: синов тадбирларидан лавҳа.

АГАР ОЛДИ ОЛИНМАСА...

Кенг жамоатчилик юқумли ичак касалликларининг келиб чиқиши сабаблари, уларни қўзғатувчи микробларнинг кўпайиши, тарқалиш йўллари ҳақида хабардор бўлиши керак.

Юқумли ичак касалликларига ич терлама, паратиф, бактериал дизентерия, овқатдан заҳарланиш, ботулизм киради.

Касаллик пайдо қилувчи микроблар оғизга асосан ифлос сув, озиқ-овқат маҳсулотлари билан тушади.

Касалликнинг тарқалишида пашшанинг ҳам аҳамияти катта. Пашшанинг оёғида ва ичагида минглаб микроблар бўлади. Касаллик ифлос қўл орқали ҳам тарқалади.

Шуни эсдан чиқармаслик керакки, ўткир меъда ичак касалликларини пайдо қилувчи микроблар ташқи муҳитда узоқ сақланади. Улар қуритишга, музлатишга ҳам чидамли. Тик тушган қуёш нурида 20-30 минутда, дезинфекцияловчи моддалар таъсирида ёки қайнатганда ўлади.

Ўткир меъда ичак касалликлари айниқса ёз кунларида кўп учрайди. Чунки бу даврда сабзавот ва мевалар мўл бўлади. Кишилар сувни кўп ичади. Бу касалликлар ҳар қандай ёшдаги кишиларга, айниқса, болаларга тез юқади.

Кўкрак ёшидаги гўдаклар, айниқса, сунъий овқатлантириладиган нимжон болалар касалликка тез чалинадилар ҳамда уларда касаллик оғир кечади.

Бундай беморларни қанчалик эрта даволай бошланса, шунчалик тез тузалади. Агар оилада бирор киши ўткир меъда ичак касаллиги билан оғриб қолса, дарҳол уйга врач чақириш керак. Тез ёрдам келгунча беморни бошқалардан ажратиб, ўрнига ётқизиш, унга алоҳида идиш-товоқ тутиш лозим. Бемор ётган хона озода, ёруғ бўлиши, уйнинг ҳавосини тез-тез алмаштириб туриш керак. Беморнинг ички кийими, ўринбоши, чойшабларини 0,5 фоизли хлораминга 2 соат бўктириб қўйилади ва қайнатилади. Беморнинг идиш-товоқлари қайнатилиб, зарарсизлантирилади. Шунингдек у ётган хона поли, караводи, тумбочкалар, эшик тутқичлари 3 фоизли хлорамин билан артилади. Бемор касалхонага олиб кетилгач, ётган хона бошдан-оёқ дезинфекция қилинади.

Бемор умуман тўла сифатли овқат ейиши керак. Овқат етарли, таркибида оқсил, ёғ, углеводлар, минерал моддалар ва витаминлар бўлиши лозим.

Унга сифатли, ҳар хил ва тўла калорияли овқатлар бериб туриш керак. Бемор аҳволининг оғир ва енгиллигига қараб, у бир неча соатдан, икки кунгача оч қўйилади, бу пайтда фақат чой, сутсиз кофе, какао, минерал сувлар берилади. Кейин қатиқ, айрон, кисель, озгина ширинлик, қотган нон бериш мумкин. Сўнгра парҳез овқат хили аста-секин кўпайтира борилади. Иссиқ овқатлардан фақат ёғсиз қайнатма шўрва ва бошқа донли суюқ ошлар бериш мумкин. Даволашнинг 3-4 кунида қайнатилган гўшт, балиқ ва илитилган тухум берса бўлади.

Республикамизда ҳўл мевалар, сабзавотлар қишин-ёзин сероб бўлади. Уларнинг шарбати жуда фойдали, организмни витаминлар билан таъминлайди. Бемор соғайганидан кейин ҳам врач маслаҳати билан 1-2 ой давомида парҳез тутиши лозим.

Ўткир юқумли ичак касаллигининг олдини олишда бактерия ташувчиларни аниқлаб, уларни алоҳида қўйиш ва даволаш катта аҳамиятга эга. Бактерия ташувчиларнинг озиқ-овқат муассасаларида ишлаши аҳоли учун жуда хавфли. Чунки озиқ-овқатларга ва таомларга улардан микроблар тушиши мумкин. Шунинг учун соғлиқни сақлаш органлари уларни доимий равишда мунтазам текшириб турадилар.

Сув ҳам касаллик тарқалишида катта роль ўйнаши мумкин. Бунда бирданига кўп одам касал бўлиб қолиши эҳтимол. Сувни, албатта, қайнатиб ичиш зарур. Ичимлик сувининг доимо тоза бўлиши тўғрисида бутун аҳоли ғамхўрлик қилиши керак.

Юқумли меъда-ичак касалликларига қарши курашишда шахсий ва умумий гигиена қоидаларига амал қилиш жуда ҳам муҳим. Бу касалликларни «ифлос қўл касаллиги» деб аталиши бежиз эмас. Гигиена ва санитария қоидаларини тўла ўрганиб, ҳаётга тадбиқ этиш ҳар бир одамнинг бурчи. Корхоналарни, аҳоли яшайдиган жойларни, болалар муассасаларини, кўча ва ҳовлиларнинг ҳамиша озода бўлиб туриши, уй-жойни тоза тутиш керак. Бунда ота-оналар фарзандларига шахсий гигиена қоидаларини ёшликдан ўргатишлари керак.

Юқумли меъда ичак касалликлари (қорин тифи, паратиф касалликлари)га қарши курашишнинг энг муҳим чораларидан бири профилактик эмлаш ҳисобланади. Эмлашдан олдин эса кишиларни медицина кўригидан ўтказиш керак. Озиқ-овқат саноати, умумий овқатланиш корхоналари, болалар муассасалари, сув хўжалиги ходимлари юқумли меъда ичак касалликларига қарши мажбурий равишда эмланади.

Хулоса қилиб айтганда, ўткир ичак касалликларининг олдини олишда бутун аҳоли фаол қатнашиши, тозаликка риоя қилиши, шу касалликка шубҳа туғилса, тезда шифокорларга мурожаат қилиши керак.

Бахтиёр ҚОДИРОВ,
тиббиёт фанлари номзоди, педиатрия илмий текшириш институтининг катта илмий ходими.

Маданият масканларида

Янги дастурда — водий санъати

Ўзбек халқи ўзининг бой халқ оғзаки ижоди билан асрлар оша кўплаб қадимшунослар, санъатшунослар, мутахассисларни қизиқтириб келган. Республикамиздаги барча воҳа ва водийларнинг ўзига хос урф-одатлари, тўйлари, маросимлари, ўланлари, айтишув ва лапарлари мавжудким, булар санъаткорлар томонидан моҳирона ижро этилиб мухлислар эътиборига ҳавола этилмоқда. Халқ яратган санъат асрлар оша оғиздан оғизга, авлоддан авлодга ўтиб сайқалланиб келмоқда. Фарғона водийси ҳам ўзининг жозибадор халқ ижодиёти билан ажралиб туради. Ўзбекистон телерадиокомпанияси қошидаги «Тановар» рақс дастаси Ўзбекистон халқ артисти Раҳима Мазоҳидова билан ҳамкорликда «Қўқон аёли» деб номланган янги дастур тайёрлади. Мазкур янги дастурда Фарғона вилояти аёлларига хос ўлан айтиш, кина солиш, давра кўриб айтишув ва бошқа кўплаб миллий анъаналаримиз ўрин олганким, бу албатта томошабинларни бефарқ қолдирмайди. Янги дастур Фарғона водийсининг гўзал масканларида суратга олинмоқда. Тез орада телекўзгу орқали томошабинлар ҳукмига ҳавола этилади.

«Шариф ва Маъриф»

Таниқли драматург Шароф Бошбеков ўзининг кўплаб саҳна асарлари билан санъатшинавандаларига яхши таниш. Кейинги пайтларда адиб кино соҳасида ҳам самарали ижод қилмоқда. Айни кунларда унинг «Шариф ва Маъриф» асари асосида янги кинофильм суратга олинмоқда. Бухоро вилоятида тасвирга туширилаётган мазкур қувноқ ҳангомада асосий ролларни таниқли кино ва саҳна усталаридан Наби Раҳимов, Бахтиёр Ихтиёров, Дилором Қамбарова ва бошқалар ижро этмоқдалар. Кино ижодкорлари тез орада фильмни томошабинлар ҳукмига ҳавола этадилар.

«Синбоднинг саргузашти»

Қўғирчоқ фильм усталари томонидан экранлаштирилаётган мультфильмлар кичик томошабинларда катта қизиқиш уйғотмоқда. Таниқли кинорежиссёр М. Маҳмудов самарали изланишлари билан юзага келган фильмлар ҳам болакайларга манзур бўлмоқда.

Толмас ижодкор яна бир мультфильм устида қизғин иш бошлади. Саргузашт воқеалар асосида қурилган мазкур асар «Синбоднинг саргузашти» деб аталди. Янги мультфильм тўлиқ метражли экран асари сифатида суратга олинмоқда. Бу қувноқ фильм шу йилнинг охирларида экранларга чиқарилади.

Алломага бағишлаб

Келгуси йилда машҳур аллома, салтанат соҳиби, шарқнинг буюк коинотшуноси Мирзо Улуғбек таваллудининг 600 йиллиги бутун дунёда кенг нишонланади. Бу қутлуғ санага бағишлаб барча соҳада кенг тайёргарлик ишлари бошлаб юборилган. Киноижодкорлар ҳам аллома ҳаёти ва ижоди ҳақида ҳикоя қилувчи фильмни суратга ола бошладилар. Малик Қаюмов раҳбарлигида тасвирга туширилаётган мазкур ҳужжатли фильмда Мирзо Улуғбекнинг Туркия, Эрон ва бошқа мамлакат кутубхоналарида сақланаётган ноёб илмий изланишлари ҳам ўз аксини топади.

Салоҳиддин СИРОЖИДДИНОВ.

Бу — қизиқ

БАДАН ҲАРОРАТИ

Яқинда олиб борилган тадқиқотлар натижасида нормал бадан ҳарорати 36,7 даража эканлиги аниқланган. Маълум бўлишича, нормал бадан ҳарорати 1868 йилда Хау Вендарлих томонидан ёзилган рапортга асосланган. У бундай натижага эришмоқ учун 16 йил мобайнида жами 25 минг киши устида тадқиқотлар олиб борган.

Доктор Вендарлих инсон ҳароратини симоб билан тўла шишадаги қувурчалар ёрдамида ўлчаган. У термометрни кишининг қўл остига қўйиб, бир кунча вақт ўтгандан кейин ҳарорат даражасини ўлчаган. Доктор Стевен эса бу иш учун электр термометрдан фойдаланган. У термометрни кишилар киндиги остига қўйиб, уч кун турли соатларда ҳароратларни ўлчаган. Эришилган янги натижалар билан эски натижалар инсоннинг бадан ҳарорати куннинг эрталабки соатларига нисбатан кечқурунги вақтларда пастроқ бўлишини кўрсатган. Бироқ, инсоннинг нормал ҳарорати 37 даража эмас, 36,7 даража бўлиши аниқланган.

Доктор Маковик эса баданнинг нормал ҳарорати бир хил бўлади, деб тушуниш хатолигини кўрсатади. Унинг айтишича, инсоннинг бадан ҳарорати кун бўйи бир-биридан фарқ қилади. Яъни инсоннинг бадан ҳарорати 36,4 даражадан 36,7 даражагача бўлганини нормал ҳарорат деб айтиш мумкин.

(«Садо», «Америка овози» радиостанцияси эшиттиришлари асосида).

Саломатлик муаммолари

ҚОН НЕГА ҚУЮҚЛАШАДИ?

Ёғлиқ овқатлар истеъмол қилиш холестерин даражасини кўпайтириб, қон босимини ҳам орттирганлиги тадқиқотлар натижасида маълум бўлган.

Холестерин қонда кўпайганида юрак хасталигига сабаб бўлади. Янги тадқиқотлардан маълум бўлишича, ёғлиқ овқатлар жуда қисқа вақт ичида жиддий муаммолар келтириб чиқариши мумкин. Овқат билан истеъмол қилинган ёғ орадан 7 соат ўтгач қонни қуюқлаштириб, ҳаракатни секинлаштиради.

Тадқиқотлардан маълум бўлишича, кам ёғ ёки ёғсиз, яъни енгил овқатлар истеъмол қилингандан кейин холестерин камайиб, қон босими ҳам пасаяди. Лондондаги тиббий тадқиқот кенгашига мансуб доктор Жорж Миллер сўнгги тадқиқотлар натижалари ҳақида Америка юрак хасталиклари жамиятининг йиллик анжуманида маълумот берган. Доктор ёшлари 40 дан 50 гача бўлган 170 киши устида тадқиқот ўтказган. Ёғлиқ овқатлар кимёвий модда ҳосил қилганликлари натижасида қон дарҳол қуюқлашгани маълум бўлган. Пайдо бўлган кимёвий модда «Фактор стевен» деб аталган. Ана шу модда мавжуд бўлган кишиларда қон қуюқлашиши билан юрак қисиши ўртасида алоқа борлиги маълум бўлган. Ёғсиз овқат еганларга қараганда ёғлиқ овқат истеъмол қилганларда «Фактор стевен» моддаси 12 баробар кўпроқ бўлади.

Юрак қисиши умуман айтганда эрталабки соатларда рўй беради. Доктор Миллернинг айтишича, бунга сабаб оқшом ёғлиқ овқат истеъмол этилса, эртаси куни эрталабгача қон қуюқлашиб ҳаракати секинлашади ва натижада шу одам хасталанади. Докторнинг айтишича, янги тадқиқотлар натижасида кам ёғлиқ овқат истеъмол қилиш юрак хасталиги таҳликасини камайтиришга доир яна бошқа далиллар топиш мумкин.

(«Садо», «Америка овози» радиостанцияси эшиттиришлари асосида).

Йўлдош Охунбобоев номидаги Республика тиббиёт билим юрти миллий ҳамширалар тайёрлашга алоҳида эътибор бераётган илм масканларидан ҳисобланади.

СУРАТДА: 3-курс аълочиси, гуруҳбоши Гулнора Ботиралиева эстетика фани бўйича саволларга жавоб бермоқда.

Бўлғуси ҳамширалар машғулотларга тайёрланишмоқда.

Равиль Альбеков суратлари.

* *Ечимини кутаётган муаммолар*

ДЕҲҚОН БОЗОРЛАРИ БОЗОР ШАРОИТИДА

Шарқ, хусусан, Ўзбекистон бозорларининг ўзига хос жиҳатлари жуда кўп. Масалан, Сизлар ҳеч четдан туриб бозор шовқинини, ғала-ғовурини тинглаганмисиз? Энг замонавий мусиқа асбоблари ёрдамида ҳам такрорлаб бўлмайдиган ана шу «куйга» қулоқ тутиб, завқланганмисиз?

Бозорга турли тоифа, турли ёшдаги минглаб одамлар келади, лекин улар бу ерга қадам қўйиши биланоқ юқорида айтганим — шовқинлар оламига сингиб кетади, ҳеч нарсага эътибор бермай ўз ташвиши билан овора бўлиб қолади. Аммо деҳқон билан, харидор билан, ҳатто ўша чипта сотиб юрган бозор идораси ходими билан суҳбатлашиб кўринг-а, уларнинг ечилмай ётган сон-саноқсиз муаммолари борлигини кўрасиз. Бозор иқтисодиётига ўтилаётган бугунги шароитда улар айниқса кўпайиб кетди. Хўш, бозор бозор иқтисодиёти шароитларида қандай нафас олмоқда, фаолият кўрсатяпти? Шу мақсад билан шаҳримиздаги Олой бозорига йўл олдик.

Бозорнинг нима учун Олой, дея номланиши ҳақида аниқ бир нарса дейиш қийин. Кимдир, қачонлардир бу жойларда Олой тоғ тизмалари томондан келган деҳқонлар ўз маҳсулотларини сотишни одат қилганлар, ном ўша даврлардан қолган, деса, бошқа биров, шу яқин атрофда аёллар «алоэ» билан савдо қилганлар, «Олой» ибораси ана шу доривор ўсимлик номининг нотўғри талаффуз қилиниши боис пайдо бўлган, деган фикр билдиради. Уларнинг қай бири ҳақиқатга яқинроқ экани бизга қоронғу. Аммо лекин бу асосийси эмас. Олой бозори аҳоли учун қулай ерда жойлашгани, таклиф этилаётган маҳсулотларнинг ранг-баранглиги билан эл назарига тушган.

Бу ерда сиз истаган нарсангизни топишингиз мумкин. Меҳр-мурувватли тупроғимизда нимаики кўкариб етилибдими, барчаси расталарда муҳайё. Дидингизу, чўнтагингизнинг йўғон-юпқалигига қараб танлайверасиз. Мана сизга сўнгги йиллар давомида тез-тез такрорланиб онгимизга сингиб бораётган бозор иқтисодиёти муносабатларининг энг оддий шакли.

Очиғи, саховатли ўлка бозорларида нарх-наво нега юқори? Бунинг сабаби нимада? Балки, айрим харидорлар айтганидек, «ноинсоф» бўлиб кетган деҳқонлардадир? Мана шундай қалтис савол билан ёши қирқ-қирқ бешларга бориб қолган, юзу қўллари офтобда куйиб, қорайиб кетган, ўзининг айтишича Сурхондарёнинг Олтинсой туманидан келган Нормамат Исомиддиновга мурожаат қилдик.

— Топиб олган айбдор одамингиз деҳқон эканда-а, ука, — дея у тутақиб кетди. — Нарх-наво ошса, ким айбдор? Деҳқон айбдор! Ҳосил кам бўлса, ким айбдор? Деҳқон айбдор! Етиштирган маҳсулотини сотолмай ачитиб юборса, ким айбдор? Яна деҳқон айбдор! Бундай деҳқоннинг дардини ҳам тинглайдиган мард борми ўзи?

У ичида портлаш арафасида турган вулқондай вақирлаб қайнаб келаётган аччиғини бирданига тўкиб солди, шекилли, босилиб қолди. Сўнгра растанинг устида чордана қуриб олди-да, ўз ярасини ўзи тирнай бошлади.

— Эй, ука, бировни айблаш осон. Кўпчилик харидорлар билиб-билмай, кўнглимизга озор бериб қўйишади.

Масалан, мен Тошкентга икки тонна пиёз олиб келганман. «КамАЗ» ҳайдовчисининг пиёзни пойтахтга олиб келиб бергани учун 200 минг сўм берганман. Бундан ташқари йўлда турли важлар билан «чўтал» олувчилар кўпайиб кетган. Улар ҳам деҳқоннинг қўлига қарашади...

— Бозорда-чи? Бу ерда сизлар учун қандай шароитлар яратилган?

— Мана шу пиёзимни мен бозор чаққон бўлиб турса, уч-тўрт кунда сотиб бўламан. Демак, бу шунча кун мобайнида пиёзимни ўғирлаб кетишмасин, деб қопларим устида ухлайман, деган гап. Мана шундай ҳайбатли бозорнинг тузукроқ омбори ҳам йўқ. Овқатланишни-ку қўяверасиз. Пиёзимнинг устида ўтириб тамадди қиламан. Шунга ҳам кунига 2 минг сўмга яқин пул кетади. Мана шу харажатларимиз ҳисобига нархлар ҳам шундай бўлмоқда. Бўлмасаку, деҳқон номимиз бор-а...

— Ана шу сарф-харажатларингизнинг барчасини чегириб ташлайдиган бўлсак, мавсумда қанча даромад олмоқчисиз?

— Қирқ минг сўм. Лекин буни пиёз етилгунгача бўлган давр — тўққиз ойга тенгма-тенг бўлиш керак бўлади.

Чинданда қирқ минг кўп болали оилалар учун кўп эмас. Хўп, бу деҳқон узоқдан келган. Харажати ҳам шунга яраша. У ҳолда яқин атрофдан, масалан Тошкент вилоятидан келаётган деҳқонларнинг ўз маҳсулотларини юқори нархда сотишини қандай тушунмоқ керак?

Абдуқаҳҳор Тошпўлатов, чинозлик деҳқон:

— Яхши ният билан ижарага олган икки гектар еримга пиёз эккандим. Лекин ўзингиз биласиз. Ҳозирги пайтда ижара пулининг юқорилигидан ташқари, ерга ишлов бериш баҳоси ҳам осмонга чиқиб кетган. Масалан, тракторчи бир гектар еримни ҳайдаб бергани учун 50 минг сўмни қуртдай санаб олади. Бундан ташқари экинга солинадиган ўғитнинг қимматлашиб кетганини айтмайсизми?! Бозорнинг тузукроқ меҳмонхонаси йўқлиги учун ижарада тураман, кунига уй бекасига 200 сўмдан тўлашга мажбурман. Овқатланишимга эса 600—700 сўмдан сарфлаяпман. Яқиндан бошлаб бозор маъмурияти бозор ҳудудига машиналар киришини таъқиқлаб қўйди. Бугун эрталаб олиб келган маҳсулотимни кўчага тушириб, юк ташувчиларга ҳар бир қопи учун 150—200 сўмдан бериб растагача олиб келишимга тўғри келди.

Милиция ходимлари эса кечаси молимизни қўриқлаш вазифасини зиммаларига олмаяптилар, шунинг учун ҳам доимо шерикларимиздан бири шу ерда растанинг устида туни билан ўтириб чиқишга мажбур.

Шу куни биз Наманагандан гилос, Ленинобод, Конибодомдан ўрик, Олмазордан помидор олиб келган деҳқонлар билан ҳам мулоқотда бўлдик. Улар ҳам юқорида айтилган фикрларни деярли шундайлигича такрорлагани боис батафсил тўхталиб ўтишга эҳтиёж сезмадик.

Энди гапни бозор ва милиция ходимларидан ҳам эшитиб кўрайлик-чи.

Орифжон Ҳайдаров, Олой деҳқон бозори мудирининг ўринбосари:

— Чиндан-да тан олишимиз керакки, деҳқонларга кейинги пайтларда керакли шарт-шароит яратиб беролмаяпмиз. Очиғи, бугунги кунда расталаримиз етарли миқдорда эмас. Шунинг учун ҳам кўпчилик сотувчилар маҳсулотларини ерга қўйиб олиб сотишга мажбур бўляптилар. Лекин буларнинг барчаси вақтинчалик. Эътибор берган бўлсангиз, айни кунларда бозоримиз ҳудудида кенг миқёсда қурилиш ишлари олиб бориляпти. Илгариги 400 ўринлисининг ўрнига тушаётган 700 ўринли расталар сабзавот, мевалар сотувчиларга катта қулайлик яратиб беради. Мазкур бир неча босқичли қурилиш бевосита давлатимиз раҳбарияти, шаҳар ҳокимлиги назорати остида олиб борилмоқда.

— Қайта таъмирлаш ишлари бозорга нима бериши мумкин?

— Аввало, бозор ўзбек ҳовлиларига ўхшаб ўз дарвозаси, айлана қилиб ўралган деворларига эга бўлади. Бу эса бозорда тартибни сақлаш [illegible]. Бундан ташқари, меъморларимиз тарихига кўра жойлардан унумли фойдаланиш ҳисобига Олой бозори ҳудуди анча кенгаяди. Безакларнинг шарқона бўлишига катта эътибор берилаётгани унинг нафақат пойтахт, балки, республикамизнинг энг гўзал бозорларидан бири бўлишига олиб келади.

— Деҳқонлар бозорда ўзлари учун етарли шарт-шароит яратилмаганидан, масалан, ётоқ, омборлар йўқлигидан шикоят қилаяптилар.

— Шу пайтгача Олой бозори ҳудудида фаолият кўрсатиб келган 30 ўринли деҳқонлар уйи ўрнида (ҳозирда бузилиб кетган) 200 ўринли меҳмонхона қад кўтариши мўлжалланган.

Бундан ташқари омборхоналаримиз етарли эмас, айниқса кузда, борида ҳам жой етишмай қолади. Ўйлаймизки, бу масалалар қурилиш борасида ижобий ҳал этилади.

— Олой бозори ҳудудида хусусий гўшт билан савдо қилиш таъқиқланганлигига қарамай ёғлиқ, лаҳм гўшт борлигини қулоғингизга шип-шип этадиган болалар, йигитларни ҳар қадамда учратамиз.

Жаббор Бўронов, милиция лейтенанти, участка назоратчиси.

— Ходимларимиз зиммасига Олой бозори ҳудудида жамоат тартибини сақлаш, олибсотар, чайқовчилар томирини қирқиш каби вазифалар юклатилган. Хусусий гўшт сотувчиларга қарши ҳам мунтазам равишда курашиб келамиз. Масалан, шу бугуннинг ўзида уларнинг 16 минг 800 сўмлик моли мусодара қилинди, эгаларига қарши чора кўрилди.

Орифжон Ҳайдаров:

— Олой бозори шу пайтгача иқтисодий жиҳатдан энг бақувват, моддий таъминоти яхши йўлга қўйилган ташкилотлардан бири бўлиб келган. Бугунги кунга келиб эса у ўз тарихида биринчи марта қарзу муаммога ботиб ётибди.

Лутфулла Асатуллаев, Олой бозори бош ҳисобчиси:

— Ҳар бир шаҳарнинг жамолига унинг бозори кўрк бўлиши керак. Бозор чиройи бу шаҳар чиройи. Айниқса, ҳозирда олиб борилаётган қурилиш ишлари бу эзгу мақсадга хизмат қилажаги шубҳасиз. Лекин иқтисодий жиҳатдан Олой бозори ёрдамга муҳтож бўлиб қолди.

Рақамларга мурожаат қилайлик. Бу йил ҳисоб-китобларимизга кўра Олой бозорининг 34 миллион 190 минг сўм даромад қилиши мўлжалланган. Шундан 32 миллион сўми турли сарф-харажатларимизга кетади ва фақатгина 1 миллион 680 минг сўмгина бозорнинг соф фойдаси ҳисобида қоляпти. Бу шундай йирик бозор учун жуда оз. Масалан, тўрт йил олдин, режамиз 400 минг сўм этиб белгиланганди, шундан қарийб 100 минг сўм соф фойда қоларди. Бу пул ўша даврларда бозорни ободонлаштиришга ҳам, ходимлар ойлигини тўлашга ҳам, ҳаммасига етарди. Энди-чи?

Биргина ахлатни олиб чиқиб кетаётгани учун «Автодормехбаза»га йилига 9 миллион тўлашимиз керак. Лекин бу рақам нарх-навога қараб янада ошиши мумкин. Сув, электр қувватига кетадиган харажатларни айтмаяпман...

Хуллас, аҳвол шундай кетаверса, Олой бозори бу йилда 2 миллион 226 минг сўм зарар кўради...

Деҳқонларга сотилаётган чипталар нархи ҳам қайтадан кўриб чиқишни талаб этади. Чунки бир килограмм гилосни 500 сўмдан сотаётган деҳқон кунига 65 сўм, тарозида тортилмайдиган маҳсулотлар эгалари эса янада кам — 15 сўмгина ҳақ тўлайдилар. Бозор ҳисобига тўланадиган ҳақ миқдори маҳсулотнинг турига қараб белгиланиши лозим.

Мана шу муаммоларимиз ижобий ҳал этилса, Олой бозори ўзининг аввалги шуҳратини тиклашга қодир бўлади. Ўз моддий-техника базасини ўзи ярата олади, демакки, деҳқонга яратилажак шароит ҳам, ҳудудимизнинг обод, гўзал бўлиши ҳам мана шунга боғлиқ.

Ана шундагина, деҳқон ва бозор ходими айбни бир-бирларига тўнкамай, ҳамжиҳатлик билан фаолият кўрсатишга эҳтиёж сезадилар.

Ана шундагина бозор ўзининг асосий вазифаси—аҳолини қишин-ёзин қишлоқ маҳсулотлари билан таъминлаш ишини талаб даражасида йўлга қўя олади.

Шуҳрат АРМОН.

Ўзбекистон Рассомлар уюшмаси залида мўйқалам устаси Саъдулла Абдуллаевнинг кўргазмалари намойиш этилмоқда.

СУРАТЛАРДА: Саъдулла Абдуллаев мўйқаламига мансуб бўлган ажойиб мойбўёқли асарлардан намуналар.

Андрей Пишненко суратлари.

* *Турфа олам*

«Аёл ҳам одам»

ТУҒИШ, туғилишни назорат қилиш ҳақидаги гаплар ниҳоят, хитой киноусталари томонидан экранларга чиқарилди. Гуанси киностудияси «Аёл ҳам одам» бадиий фильмини яратди.

Фильм қаҳрамони, туғишни режалаштириш борасида ишловчи ходим. У деҳқон хотинлар билан тил топишишга, уларни эрларининг айтганидан чиқмасликка, кўп болали оила яратмасликка кўндиришга интилади. Бу унинг бирдан бир орзуси.

Фильмга «Чайна дело» газетасида чиққан тақризда қуйидагича ёзилади: «Қишлоқда ҳали ҳам аёлларга авлодларни ишлаб чиқарувчи машина сифатида қарашади». Фильмда ҳам айнан шу масалалар кўтарилади. Тақризда таъкидланишича, Хитой кўп болали аёлларни тақдирламаслик йўлини тутган. 1950—1960 йилларда айнан шундай эди. Ишлов бериладиган ернинг ниҳоятда камайиб кетаётгани сабаб халқ кўпайишининг олдини олиш давлат сиёсатига айланиб қолди.

Тақризга қараб хулоса чиқарадиган бўлсак, фильмда Хитой ҳукуматининг халқ кўпайишининг олдини олиш борасидаги қатъий режаларидан кўз юмилади. Жойлардан эса вақти-вақти билан аёлларни, ҳатто қизларни бепуштлаштириш йўлидаги ҳаракатлар қилинаётгани ҳақида гап-сўзлар тарқалиб қолади.

Расмий доиралар бу гапларни қатъий рад этадилар. Чет элда эса ушбу далиллар Хитойда инсон ҳуқуқлари бузилаётганлиги ҳақидаги айбномага айланади.

Ем бўлишига оз қолди

ОДАМЛАРнинг феъл-атворига тушуниб бўлмас эканда! Бўлмаса замбиялик Лоуренс Хилл шер билан отамлашишни хоҳлаб қолармиди! Ндола шаҳридаги ҳайвонот боғига келганда унинг мардлиги қўзиб кетди. Болалари олдида ўзининг довюраклигини намойиш қилмоқчи бўлган ота қўлидаги сосискани қафасдаги арслонга узатди. Арслон илтифотга илтифот билан жавоб бериб, сосискани хотиржамгина еди. Лоуренс болаларининг шодон қийқириғини эшитишга улгуролмади. Қафаснинг бир бурчагида мудраб ётган она арслон бир сакрашдаёқ «меҳмондўст»нинг олдида пайдо бўлди ва унинг қўлидан ихлос билан тишлаб олди.

Буям етмагандек бечора ботирни қафас ичига торта бошлади.

Ҳайвонот боғи ходимлари зудлик билан етиб келишмаганда она шер «кўнгил қўйиб қолгани» Лоуренс шўрликни нима аҳволга соларди?

Балиқ излаймизми?

Гренландияда яшайдиган эскимослар нега юрак хасталиги билан оғришмайди? Ушбу саволни берган ҳинд олимлари ўзлари якдиллик билан шундай хулосага ҳам келишди: ҳамма гап шундаки эскимослар жуда кўп балиқ ейишади. Маълумки балиқда жуда кўп ёғ кислоталари ва бошқа зарур моддалар борки улар юрак касаллигининг олдини олади, ҳатто даволайди. Ҳинд мутахассисларининг фикрича балиқ киши организмидаги касалликларга қарши бардамликни кучайтиради. Бедаво рак ҳам бундан мустасно эмас. Мабодо соғлом юришни истасангиз, марҳамат қилиб кунига 200 грамм балиқ истеъмол қилинг, деб тавсия қилишяпти олимлар.

Вегетарианларчи? Ахир улар балиқни кўриш, ейиш у ёқда турсин ҳидига ҳам тоқат қилолмайдиларку! Уларга ҳам йўл бор. Сабзавотларни горчица мойида қовуринг ёки шакаробга қориштириб енг. Чамаси энди одамлар қармоқ кўтариб Ҳинд океани соҳилига йўл олса ажаб эмас.

Тоҳир МАҲКАМОВ тайёрлади.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

Тошкент шаҳар С. Раҳимов туманидаги А. Юнусов номли 234-ўрта мактабда очиладиган
ПУЛЛИК КУРС — «Физика, математика, инглиз тили ва информатика чуқур ўргатиладиган МАРКАЗ» га

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ

Марказда олий ўқув юртларининг профессор ва ўқитувчилари, мактабларнинг етакчи ўқитувчилари физика, математика, инглиз тили ва информатикани чуқур ўргатиш бўйича дарслар олиб бориш билан бирга улар билан шахсий (индивидуал) ижодий режаларни амалга ошириш, олимпиадаларда қатнашишга тайёрлаш, олдиндан касб танлаш ва олий ўқув юртларига киришда берилган тестлар билан таништира борадилар.

Дарслар ҳафтасига уч кун соат 14.00 дан олиб борилади. Марказга 7 йиллик ва ундан юқори маълумотга эга бўлган ўқувчилар қабул қилинади.

МАРКАЗга ўзбек тилида дарслар олиб бориладиган қуйидаги йўналишлар бўйича ўқувчилар қабул қилинади:
— ИНГЛИЗ ТИЛИ, ИНФОРМАТИКА;
— МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА;
— ФИЗИКА, ИНФОРМАТИКА.

МАРКАЗни муваффақиятли тугатган ўқувчиларга «Программаловчи» гувоҳномаси берилади.

МАРКАЗга ўқишга кирувчилар С. Раҳимов саноат-қурилиш банкининг 000142902 рақамли ҳисоб счётига ҳар йили 30000 сўм пул ўтказадилар.

Ўқувчиларга ўқиш учун пулни корхона ва ташкилотлар ҳам ўтказишлари мумкин.

МАРКАЗга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, маълумоти ҳақидаги ҳужжат, саломатлиги тўғрисида 086/У шаклидаги тиббий ҳужжат, С. Раҳимов саноат-қурилиш банкининг 000142902 рақамли ҳисоб счётига пул ўтказилганлиги ҳақида квитанция.

АРИЗАЛАР 30 АВГУСТГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Манзилгоҳимиз: Тошкент шаҳри, 700178, 2/4 Қорақамиш даҳаси. 234-ўрта мактаб (59, 85, 87, 148-автобуслар; 4-троллейбус; 45, 54, 152-маршрутли автобусларнинг охирги бекати).
Телефон: 29-16-03.

«РЕЙУЛ ЭНД ВОРЛД ИНК» фирмасининг МИНТАҚАВИЙ ВАКИЛЛИГИ «М.С.М. инж» (Мексика) ва «ДОНА ЛТД» (Миср) фирмалари билан

ҲАМКОРЛИКДА

қаҳва, пахта, мева ва ҳоказоларнинг теримида ишлаш учун

ИШЧИЛАРНИ ТАШКИЛИЙ РАВИШДА

ЧЕТ ЭЛГА ИШГА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ.

ЭРКАКЛАР ВА АЁЛЛАР, ЖУМЛАДАН КАСБГА ЭГА БЎЛМАГАНЛАР ҲАМ, ИШГА ТАКЛИФ ЭТИЛАДИЛАР. Меҳнат ҳақи — ҳафтасига 300 доллардан 800 долларгача. Мамлакатдан чиқиш ҳужжатларини расмийлаштириш ва йўлкира харажатлари фирма ҳисобидан тўланади.

Ишга бориш тўғрисида эркин шаклда ёзилган аризани ва маркалар ёпиштирилган ҳамда жўнатувчининг манзили кўрсатилган бўш хат жилд қуйидаги манзилга жўнатилсин: Тошкент шаҳри, 700124, 50-абонент қутиси.

АРИЗАЛАР 1993 ЙИЛ 25 ИЮЛГАЧА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

«КОНСТРУКТОР» ИЛМИЙ-ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ

МАХСУС БОСМАХОНАСИ шошилинч равишда босмахона қоғозидан фойдаланган ҳолда ҳамма турдаги бланкалар, авторефератлар, методик қўлланмалар ва таклифномаларни чоп эттириш учун

БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ;

ҳар хил турдаги электр двигателларни бевақт куйиб кетишдан асровчи мослама билан жиҳозлаш ишларини бажаради;

ДОИМИЙ ИШЛАШ учун чилангар, токарь, фрезерчиларни; қабулхонага котиба-машинисткани

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ.

Мурожаат қилиш учун манзилгоҳимиз: 700084, Тошкент шаҳри, Тимирязев кўчаси, 33-уй. Телефон: 35-43-12.

«УМИД» АКЦИОНЕРЛИК ЖАМИЯТИ

илгариги «МАИШИЙ ЖИҲОЗ» ижара корхонаси буюртмачиларнинг келмаганлиги сабабли 1991 ва 1992 йилларда қабул қилинган

БАРЧА БУЮРТМАЛАР БЕКОР ҚИЛИНГАНЛИГИНИ МАЪЛУМ ҚИЛАДИ

Барча даъволар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой давомида қуйидаги манзилда қабул қилинади: Қорасарой кўчаси, 282-«а» уй.

ХУСУСИЙ ЭЪЛОНЛАР

Янги рангли телевизор, 2-кишилик каравот, шкаф, электр тикув машинасини сотиб оламан. Телефон 48-36-94.

ПАТЕНТ

Капиталистик мамлакатларда ишлаб чиқарилган тўй комплектларини ижарага бераман («Спорт моллари» дўкони). Телефон 78-71-81.

173-ўрта мактаб томонидан Джураева Нилуфар номига берилган 023829-сонли йўқолган 9-синфни битирганлиги тўғрисидаги гувоҳнома БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

Шайхонтоҳур тумани озиқ-овқат савдо ташкилоти маъмурияти 48-дўкон мудири ўринбосари А. Ю. Қосимовга отаси

Бахтиёр ҚОСИМОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

«Тошгаз» шаҳар бошқармаси жамоаси Яккасарой туманлараро газ бошқармаси бошлиғи Ф. И. Раҳимовага волидаи муҳтарамлари

ҲАЛИМАХОН аянинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

* *Ҳар тўғрида*

Қадимги рус мўйқалам усталарининг бетакрор санъати билан Новосибирск суратлар галереяси тўпламидан олинган «Беш аср давомида икона яратиш ишлари» билан янги доимий экспозицияга ташриф буюрган санъат ихлосмандлари танишишлари мумкин. Экспозицияда уста мусаввирларининг турли мактабларидан намуналар ўрин олган бўлиб, Сибирь ва Урал иконалари улар орасида алоҳида ўрин эгаллайди.

СУРАТДА: тикловчи Александр Горматюк Иван Грозний даврида чизилган иконани тиклаш ишлари устида.

В. Зикин (РАТА—ТАСС) сурати.

Жаҳонга машҳур «Кодак» компанияси уюштирган халқаро танловнинг ҳакамлар ҳайъати эътиборига 500 мингдан ортиқ сурат тақдим этилди. Тўғри, ҳаваскор суратчилар танловининг совриндорларига берилган пул мукофотлари оз бўлсада, муҳими нуфузли танловда қатнашиш ва обрў-эътиборга эришиш эди.

СУРАТДА: мексикалик Маргарита Понснинг ғолибликка лойиқ деб топилган «Баланд сакраш» деб номланган сурати.

РАТА—ТАСС сурати.

Муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ.

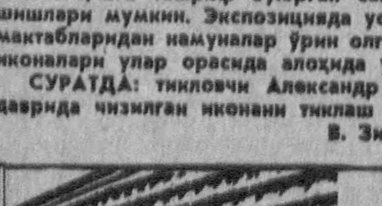

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида рўйхатга олинган. Рўйхат сони — 000101.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: хатлар — 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарларининг аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берувчилар зиммасидадир.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Ҳажми — 2 босма табоқ.
Офсет. Қоғоз бичими А — 2
Нашр кўрсаткичи 64690.

■ Босмага бериш вақти 11.30

■ Босмага берилди 11.50.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

1 2 3 4 5 6

Буюртма Г—330. 19010 нусхада.